

**«БІЛІМ ЖӘНЕ ЖАҢА
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ОРТАЛЫҒЫ» ЖШС**

**ТОО «ЦЕНТР ОБРАЗОВАНИЯ И
НОВЫХ ИННОВАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ»**

Бағдарлама жобасын қоғамдық талқылауға арналған сілтеме

[https: // center-nit.kz](https://center-nit.kz)

**«Мектептегі білім беру жағдайында логопедтің психологиялық-
педагогикалық принциптері»
атты логопед-мұғалімдердің біліктілігін арттыру курстарының**

БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Сағат саны: 80 ак.сағ.

Алматы 2025

1. Жалпы ережелер

«Мектептегі білім беру жағдайында логопедтің психологиялық-педагогикалық принциптері» біліктілікті арттыру курсының оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) қазақ және орыс тілдерінде оқытатын жалпы білім беретін мектептерде логопед-мұғалімдердің біліктілігін арттыруға арналған.

Бағдарлама қазіргі заманғы логопедиялық педагогика әдістері мен тәсілдеріне негізделген. Оқыту процесі логопед-мұғалімдердің тіл және сөйлеу қабілеті бұзылған балалармен жұмыс жасау дағдыларын жетілдіруге, сондай-ақ психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету үшін қажетті теориялық және практикалық білімдерді игеруге бағытталған.

Бағдарлама тыңдаушыларға сөйлеу және тіл дамуындағы бұзылыстарды түзету үшін заманауи әдістер мен технологияларды меңгеруге, психолого-педагогикалық бағалау және жеке оқу бағдарламаларын әзірлеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл курс логопед-мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктерін арттырып, инклюзивті білім беру жүйесінде тиімді жұмыс істеуге арналған жоғары білікті маман болуына көмектеседі.

Осы педагогтердің біліктілігін арттыру бойынша білім беру бағдарламасы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығымен бекітілген (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 29031 болып тіркелген) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелген) Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын ескере отырып сәйкес әзірленді.

Бағдарламаның өзектілігі

Бағдарламасы қазіргі білім беру саласындағы маңызды қажеттіліктер мен сұраныстарды ескере отырып әзірленді. Мектеп жасындағы балалардың тіл және сөйлеу дамуының бұзылыстары қоғамдағы түрлі әлеуметтік және білім беру қиындықтарын тудырады. Бұл балалардың толыққанды білім алуына, әлеуметтік және психологиялық бейімделуіне кедергі келтіреді.

Қазақстанның білім беру жүйесінде инклюзивті білім беру мен арнайы қажеттіліктері бар балаларға арналған бағдарламалардың кеңеюі, сондай-ақ білім беру сапасын арттыруға бағытталған мемлекеттік саясат бағдарламаларының жүзеге асырылуы қазіргі уақытта логопед мамандарына үлкен жауапкершілік жүктейді. Осы орайда, логопедтердің кәсіби білімін жетілдіру және жаңа әдіс-тәсілдермен таныстыру қажеттілігі туындайды.

Бұл бағдарлама логопедтердің психолого-педагогикалық білімдерін жетілдіріп, оларға балалардың сөйлеу мен тіл дамуындағы бұзылыстарды түзету үшін тиімді және заманауи тәсілдермен жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бағдарлама инклюзивті білім беру мен түрлі деңгейдегі қиындықтары бар балалармен жұмыс істеу үшін логопедтерге

қажетті дағдыларды дамытуға бағытталған, бұл өз кезегінде білім беру саласында сапалы өзгерістерге ықпал етеді.

Курстық жұмыстың ұзақтығы 80 академиялық сағат – 10 күн, оның әрқайсысы күніне 2 сағаттан (8 академиялық сағат) 4 сабақтан тұрады.

Глосарий

Адаптация – баланың жаңа ортаға немесе жағдайға бейімделу процесі.

Диагностика – сөйлеу бұзылыстарын анықтау, емдеу және түзету бағыттарын белгілеу мақсатындағы әдіс-тәсілдер жиынтығы.

Дефектология – балалардағы сөйлеу, психикалық даму және оқу бұзылыстарын зерттейтін педагогика саласы.

Инклюзивті білім беру – барлық балаларға, оның ішінде ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға тең мүмкіндік беру үшін білім беру жүйесіне енгізілген әдіс.

Кекештік (заикание) – сөздің қайталануы немесе сөздерді дұрыс айтудағы қиындықтар, сөйлеу ритмі мен темпінің бұзылуы.

Логопедия – сөйлеу бұзылыстары мен кемшіліктерін түзетуге бағытталған ғылым мен тәжірибе.

Логопед – сөйлеу бұзылыстары бар балаларды түзету мен дамыту мақсатында жұмыс істейтін маман.

Педагогикалық диагностика – баланың оқу мен даму деңгейін анықтау үшін жүргізілетін педагогикалық зерттеу.

Психология-педагогикалық қолдау – балалардың дамуындағы психологиялық және педагогикалық қиындықтарды жеңуге көмектесетін әдістер мен құралдар.

Сөйлеу бұзылыстары – сөйлеудің қалыпты дамуын бұзатын жағдайлар (артикуляция, дыбыстарды дұрыс айтпау, фонематикалық есту қабілетінің нашарлауы және т.б.).

Сөйлеу қабілеті – баланың тілдік қарым-қатынас жасау қабілеті мен дағдылары.

Түзету жұмыстары – балалардың сөйлеу және танымдық дамуындағы кемшіліктерді жою үшін қолданылатын педагогикалық және психологиялық әдістер мен тәсілдер.

Шығармашылық әдістер – балалардың сөйлеу дағдыларын дамыту үшін қолданылатын ойындар мен өнер тәсілдері.

Жеке оқыту бағдарламасы (ЖОБ) – баланың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктеріне сәйкес әзірленген оқу жоспары.

Педагогикалық жоспарлау – оқу және түзету жұмысын ұйымдастыру үшін баланың дамуындағы мақсаттарды белгілеу мен стратегияларды дайындау процесі.

Коррекциялық әдістер – балалардағы сөйлеу бұзылыстарын түзету және дамыту үшін қолданылатын арнайы әдіс-тәсілдер.

Ойын әдісі – сөйлеу дағдыларын дамыту үшін қолданылатын балалардың ойнауы мен әрекет етуіне негізделген әдіс.

Шығармашылық әдіс – сөйлеуді дамыту мен түзету мақсатында қолданылатын, балалардың қиялын, өнерін және шығармашылық

кабілеттерін іске асыратын әдіс.

Әлеуметтік дағдылар – баланың қоғамдағы өзара әрекеттесуін, әлеуметтік қарым-қатынас жасауын дамыту.

Коррекциялық педагогика – балалардың дамуы мен сөйлеуінде ауытқулары бар адамдарды түзету мен дамыту мақсатында қолданылатын педагогикалық әдістер мен тәсілдер жүйесі.

Бағдарламаның тақырыбы

Бағдарламаның жаңашылдығы-бағдарлама логопед мамандарының психолого-педагогикалық білімін жетілдіруге бағытталған және қазіргі заманғы логопедиялық практиканың заманауи талаптарына жауап береді.

Инклюзивті білім беру негіздері – бағдарлама логопедтердің инклюзивті білім беру жүйесінде тиімді жұмыс істеу үшін қажетті дағдыларды қалыптастыруға бағытталған. Бұл олардың барлық балалармен, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеуіне мүмкіндік береді.

Жаңа әдіс-тәсілдер мен технологиялар – бағдарлама логопедтерге тіл мен сөйлеу бұзылыстарын түзетуге арналған заманауи әдіс-тәсілдер мен техникаларды меңгеруге мүмкіндік береді. Бұған жаңа әдістер, ғылыми-зерттеу нәтижелері мен цифрлық құралдардың енгізілуі кіреді.

Жеке оқыту бағдарламаларын әзірлеу – тыңдаушыларға әр балаға арналған жеке оқу бағдарламаларын әзірлеу және олардың қажеттіліктеріне сәйкес түзету жұмыстарын жүргізу дағдыларын қалыптастыру.

Практикалық бағыт – бағдарлама теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар практикалық дағдыларды дамытуға бағытталған. Оқушылар өз тәжірибесінде қолдануға болатын нақты құралдар мен әдістерді меңгереді.

Психологиялық-педагогикалық қолдау – логопедтің тек сөйлеу бұзылыстарын түзету ғана емес, сондай-ақ баланың психологиялық аспектілерін ескеріп, оның әлеуметтік және психоэмоционалдық дамуына көмек көрсету мүмкіндігіне назар аударылады.

Бағдарлама 5 модульден тұрады:

Модуль 1.Нормативтік- құқықтық қамтамасыз ету	1.1 Сөйлеу қабілеті бұзылған балалармен жұмыс істеу саласындағы заңнамалық және нормативтік актілер
	1.2 Инклюзивті білім беру: нормативтік-құқықтық негіздер.
	1.3 Логопед-мұғалімдердің қызметін реттейтін құжаттар.
Модуль 2. Психолого- педагогикалық құзыреттілік	2.1 Мектептегі логопед-мұғалімдердің қызметін реттейтін құжаттар
	2.2 Логопедиялық практикада психолого-педагогикалық диагностика негіздері .
	2.3 Логопедиялық практикада коррекциялық-дамыту әдістері

Модуль 3. Мазмұны

3.1. Мектеп жүйесіндегі логопедтің рөлі: инклюзивті білім беру жағдайындағы міндеттері мен функциялары	Логопедтің инклюзивті білім беруге ықпал ететін негізгі маман ретіндегі рөлін сипаттау, сөйлеу бұзылыстары бар балалардың жалпы мектепке бейімделуіне көмек көрсету
3.2. Мектеп жасындағы сөйлеу бұзылыстары бар балалардың ерекшеліктері.	Сөйлеу қабілетінің бұзылуы- баланың жағдайына, оның өзін-өзі бағалауына, құрдастарымен және мұғалімдерімен қарым-қатынасына әсеріне анализ жасау.
3.3 Сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау әдістері	Мектеп оқушыларында сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау үшін қолданылатын өзекті әдістер мен құралдардың шолуы, оның ішінде тесттер мен бақылаулар, сондай-ақ оларды нақты жағдайларда қолдану".
3.4. Педагогикалық диагностика және логопед жұмысының жоспарлануы	Логопед-мұғалім оқушылардың сөйлеу дағдыларын бағалауы және сөйлеу бұзылыстары бар балалар үшін жеке түзету жоспарларын әзірлеуі
3.5. Сөйлеу бұзылыстары бар балаларға оқу материалын бейімдеу. Сөйлеу бұзылыстарын ойын және шығармашылық әдістер арқылы түзету	Ойындық тәсілді және шығармашылық әдістерді (мысалы, арт-терапия, театрлық техникалар, музыкалық терапия) оқушылардың сөйлеуін түзетуде қолдану. Сөйлеу бұзылыстары бар балаларға арналған оқу материалдарын (тесттер, тапсырмалар) олардың жеке қажеттіліктерін ескере отырып әзірлеу және бейімдеу
3.6. Сөйлеу бұзылыстары бар балалар үшін жеке оқыту бағдарламаларын (ЖОБ) әзірлеу	Сөйлеу қабілеті бұзылған мектеп оқушылары үшін жеке оқу бағдарламаларын (ЖОБ) жасау және енгізу, әр баланың жеке қажеттіліктерін ескере отырып, тиімді түзету жұмыстарын жүргізу
3.7. Логопед-мұғалімдердің педагогтармен және ата-аналармен өзара әрекеттесуі: тиімді стратегиялар мен тәсілдер	Логопед-мұғалімдердің мұғалімдермен, психологтармен және ата-аналармен өзара әрекеттесуі: сөйлеу бұзылыстары бар балаларға кешенді қолдау көрсету
3.8. Мектепте сөйлеу қабілеті бұзылған	Мектеп оқушыларының сөйлеу және қарым-қатынас дағдыларын дамыту әдістері, соның

балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамыту	ішінде дыбыстарды түзету, фонематикалық есту қабілетін дамыту және лексико-грамматикалық бұзылыстармен жұмыс
3.9. Логопедтің мектеп жасындағы балаларда сөйлеу бұзылыстарын алдын алу рөлі. Аутизм спектрі бұзылыстары бар балалармен жұмыс	Мектеп оқушыларының сөйлеу бұзылыстарының алдын алу шаралары, оның ішінде ерте кезеңдегі белгілермен жұмыс істеу. Практикалық сабақ, аутизм спектрі бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеу әдістерін меңгеруге, олардың коммуникациялық дағдыларын дамытуға және оқу процесін бейімдеуге арналған жұмыстар жүргізу
3.10. Кекештік және басқа да күрделі сөйлеу бұзылыстары бар балаларға психологиялық-педагогикалық көмек көрсету	Кекештік және басқа да ауыр сөйлеу бұзылыстары бар балалармен жұмыс ерекшеліктері, олардың психолого-педагогикалық қолдауы және мектептегі оқу процесінде түзету жұмыстары

Модуль 4. Логопед-мұғалімдердің дамуына арналған цифрлық технологиялар.

4.1 Логопедиялық практикада қолданылатын цифрлық технологиялардың шолуы.	Сөйлеу дағдыларын дамытуға, фонематикалық қабылдауды, артикуляцияны түзетуге және балалардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға бағытталған танымал мобильді қосымшалар мен онлайн платформаларды қарастыру
4.2. Логопедиялық жұмыста интерактивті ресурстарды қолдану	Ойын элементтерін және интерактивті бағдарламаларды енгізу, балалардың назарын және мотивациясын қолдайтын қызықты әрі тиімді жаттығулар жасау
4.3 Сөйлеу бұзылыстарына цифрлық құралдар арқылы диагностика жасау	Ойын элементтерін және интерактивті бағдарламаларды енгізу, балалардың назарын және мотивациясын арттыратын қызықты әрі тиімді жаттығуларды жасау
4.4 Сөйлеу дағдыларының дамуын бағалау және мониторингтеу әдістері, технологияларды қолдану арқылы	Цифрлық құралдарды қолдана отырып, балалардың коррекция процесіндегі прогрессін қадағалау және бағалау әдістерін жаңарту
4.5 Қашықтан оқыту	Сөйлеу бұзылыстары бар балаларды қашықтан

және сөйлеу бұзылыстарын түзету үшін цифрлық ресурстарды қолдану	оқыту жағдайында онлайн-курстарды, вебинарларды және видеоматериалдарды қолдану
---	---

Модуль 5. Қорытынды бағалау	5.1 Теориялық бөлім
	5.2 Практикалық бөлім

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты

Бұл бағдарлама мектепте логопед қызметін атқаратын педагогтерге сөйлеу бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеуге қажетті теориялық және практикалық білім мен дағдыларды беру, логопедиялық коррекция әдістері мен технологияларын қолдана отырып, балалардың сөйлеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік беру болып табылады. Бағдарлама сондай-ақ инклюзивті білім беру жүйесінде логопедтердің тиімді жұмыс істеуіне арналған арнайы құралдар мен әдістерді ұсынады.

Бағдарламаның міндеттері

Логопедиялық теория және практика негіздерін меңгеру - мектеп логопедінің жұмысына қажетті негізгі әдістер мен тәсілдерді үйрету.

Сөйлеу бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту -балалардың сөйлеу дағдыларын дамыту, түзету, диагностика жүргізу және коррекциялық бағдарламалар әзірлеу.

Инклюзивті білім беру жүйесінде логопедтің рөлін түсіну – инклюзивті білім беру қағидаттары бойынша жұмыс істеу, әртүрлі қажеттіліктері бар балаларға көмек көрсету.

Цифрлық технологияларды пайдалану - логопедиялық жұмыста заманауи цифрлық құралдарды қолдану әдістерін үйрету.

Педагогтар мен ата-аналармен тиімді қарым-қатынас орнату - логопедтің мектеп педагогтары, психологтар және ата-аналармен ынтымақтастығын күшейту.

Индивидуалды білім беру бағдарламаларын (ИОП) әзірлеу – балалардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес оқу жоспарлары мен бағдарламаларын жасау.

Түзету және профилактикалық жұмыс жүргізу – сөйлеу бұзылыстарының алдын алу мен ерте диагностика жүргізу бойынша дағдыларды дамыту.

Бағдарламаның күтілетін нәтижелері:

Педагогтердің кәсіби біліктілігін арттыру – қатысушылар логопедиялық коррекция әдістері мен тәсілдерін терең меңгереді, сөйлеу бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіреді.

Цифрлық құралдарды тиімді қолдану – логопедтер қашықтан оқыту мен онлайн ресурстарды қолдану арқылы сөйлеу дағдыларын дамыту мен коррекциялауды оңтайлы жүзеге асырады.

Инклюзивті білім беру принциптерін меңгеру – қатысушылар мектептегі инклюзивті білім беру процесіне толыққанды қатысып, әртүрлі қажеттіліктері бар балалармен тиімді жұмыс істей алады.

Индивидуалды білім беру бағдарламаларын әзірлеу дағдылары – логопедтер балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, жеке оқу бағдарламаларын құруды үйренеді.

Ата-аналар мен педагогтармен тиімді байланыс орнату – логопедтер ата-аналар мен мектеп қызметкерлерімен бірлесіп жұмыс істеу арқылы балаларға көрсетілетін қолдауды күшейтеді.

Түзету жұмысының тиімділігін арттыру – логопедтер балалардың сөйлеу дағдыларын дамытудың және сөйлеу бұзылыстарын түзетудің тиімді әдістерін қолданады.

Сөйлеу бұзылыстарының алдын алу – балаларда сөйлеу бұзылыстарының ерте анықталуы және оларды түзету үшін алдын алу шаралары жүзеге асырылады.

5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бағдарлама 5 модульден тұрады:

Модуль 1. Нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету

Модульдің мақсаттары:

Логопедтердің кәсіби қызметіне қатысты заңнамалық және нормативтік-құқықтық базаны түсіндіру.

Инклюзивті білім беру және балалардың ерекше білім беру қажеттіліктері бар топтарын қолдау бойынша мемлекет саясатының негіздерін ашып көрсету.

Логопедтердің құқықтары мен міндеттері туралы мәлімет беру.

Модульдің негізгі тақырыптары:

Қазақстан Республикасының заңнамасы мен нормативтік-құқықтық актілері:

«Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы

«Мүмкіндігі шектеулі балаларды білім беру туралы» заңдар мен ережелер

Арнайы білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту және тәрбиелеу бойынша мемлекеттік стандарттар.

Инклюзивті білім беру және оның құқықтық негіздері:

Инклюзивті білім берудің қағидаттары мен оның ерекшеліктері.

Инклюзивті білім беру бойынша мемлекет саясаты, халықаралық тәжірибелер.

Қазақстанда инклюзивті білім беру жүйесін енгізу және дамыту барысындағы негізгі нормативтік құжаттар.

Логопедтің құқықтары мен міндеттері:

Логопедтің кәсіби қызметін реттейтін нормативтік құжаттар (ұйымдармен және ата-аналармен келісім шарттар, педагогикалық этика).

Логопедтің жұмысын ұйымдастыру, еңбек заңнамасының талаптары.

Құқықтық актілерді орындау және мониторинг:

Логопед қызметін бақылау мен тексеру механизмдері.

Заңнамалық өзгерістерге сәйкес жұмыс жасау және кәсіби даму.

Модульдің күтілетін нәтижелері:

Қатысушылар нормативтік-құқықтық актілерді меңгеріп, логопедтік қызметті ұйымдастыру барысында қажетті құқықтық құжаттармен жұмыс істеуге дайын болады.

Инклюзивті білім беру аясында жұмыс істеу үшін қажет құқықтық білімді терең түсініп, заңнамалық өзгерістерге сай жұмыс жүргізу қабілеті артады.

Логопедтердің құқықтары мен міндеттерін білу және оларды дұрыс қолдану дағдыларын меңгереді.

Модуль 2. Психолого-педагогикалық құзыреттілік

2.1 Мектептегі логопед-мұғалімдердің қызметін реттейтін құжаттар

Логопед-мұғалімнің жұмысын ұйымдастыру бойынша негізгі құжаттар:

Жұмыс жоспарлары – логопедтің жылдық, тоқсандық және сабақ жоспарлары. Бұл құжаттар балалармен жұмыс жасаудың жоспарын көрсетеді және оқу бағдарламасына сәйкес түзету жұмыстарын ұйымдастыруды қамтиды.

Ата-аналармен келісім шарттар – ата-аналардың балаларының оқу процесіне қатысуын және қажетті түзету жұмысын жүргізуді ұйымдастыру бойынша келісімдері.

Жеке оқу бағдарламалары (ИОП) – әрбір оқушы үшін жеке түзету бағдарламасын әзірлеу. Бұл құжат оқушының жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктеріне сәйкес құрылады.

Тесттер мен нәтижелер – оқушылардың бастапқы диагностикасы, олардың даму деңгейін бағалау бойынша құжаттар.

Қорытынды есептер – оқушылардың оқу процесінде алған нәтижелері туралы есептер, түзету жұмыстарын жүргізу нәтижелері.

Мектепте логопедтің қызметін реттейтін нормативтік құжаттар:

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы – мектептегі логопед қызметінің негізгі құқықтық негіздері.

Арнайы білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеу бойынша нормативтік құжаттар – осы заңдардың аясында логопед қызметінің бағыттары мен міндеттері көрсетіледі.

Мемлекеттік жалпы білім беру стандарттары – логопедикалық жұмыс мектептің оқу бағдарламасына сәйкес болуы тиіс.

Инклюзивті білім берудің стандарттары мен ережелері – логопедтің инклюзивті білім беру процесіндегі орны мен рөлі, оның психологиялық, педагогикалық қолдау көрсетуі.

Педагогикалық этика мен стандарттар:

Этика кодекстері мен кәсіби стандарттар – логопед-мұғалімдердің жұмысында этикалық нормаларды сақтау, балалармен қарым-қатынас жасау барысында құрмет пен жауапкершілікті ұстану.

Құпиялық және ақпарат қорғау – логопедтің жұмысында құпиялылықты сақтау, баланың жеке ақпараты мен дамуы туралы мәліметтерді тек құқықтық негіздермен ашу.

Логопедтің қызметін бақылау және бағалау құжаттары:

Педагогикалық бақылау актілері – логопедтің жұмысын басқару және бақылау механизмдері. Оған педагогикалық бақылау актілері мен тексеру актілері кіреді.

Мұғалімдердің аттестациясы және біліктілікті арттыру бағдарламалары – логопедтің кәсіби дамуын бақылайтын құжаттар, аттестация арқылы жұмыстың сапасын арттыру.

2.2 Логопедиялық практикада психолого-педагогикалық диагностика негіздері

Психолого-педагогикалық диагностика — баланың жалпы дамуын, әлеуметтік, эмоционалды, когнитивті және сөйлеу қабілеттерін бағалауға арналған кешенді процесс.

Диагностика мақсаты- баланың сөйлеу жүйесі мен коммуникативті дағдыларын бағалау, сөйлеу бұзылыстарының себептерін анықтау, түзету жұмыстарын жоспарлау.

Диагностика баланың жеке ерекшеліктерін, оның дамуының психологиялық және педагогикалық аспектілерін ескеру арқылы жүргізіледі.

Логопедиялық диагностика жүргізу кезеңдері

Бастапқы диагностика- балалардың сөйлеу қабілеттері мен бұзылыстарын алғашқы бағалау. Баланың сөйлеу және коммуникативтік даму деңгейі, фонематикалық есту, артикуляция мен грамматикалық құрылымдарына назар аудару.

Қосымша диагностика- кешенді бағалау, арнайы тесттер мен әдістемелерді қолдану. Логопедтің консультациялары, мектеп психологы және басқа мамандардың қатысуымен жүргізіледі.

Қорытынды диагностика-алынған нәтижелерді талдау, қорытынды жасау және түзету жұмысының жоспарын жасау.

Логопедиялық диагностика әдістері

Тесттік әдіс - баланың сөйлеу қабілеттерін жүйелі түрде бағалау үшін арнайы тесттер мен шкалаларды қолдану. Бұл әдіс баланың фонематикалық тыңдау, артикуляциялық дағдылар, сөздік қоры мен грамматикалық құрылымдарын зерттеуге мүмкіндік береді.

Бақылау әдісі - баланың сөйлеу әрекетін бақылау, оның қателіктерін анықтау. Мұнда баланың күнделікті тілдік қарым-қатынастарын бақылап, сөйлеу процесін ескеру маңызды.

Эксперименталды әдіс - баланың сөйлеу және ойлау қабілеттерін нақты жағдайларда бағалау. Бұл әдіс арнайы жаттығулар, ойындар мен тапсырмалар арқылы жүзеге асырылады.

Әңгімелесу әдісі: ата-аналармен, мұғалімдермен, психологтармен әңгімелесу арқылы баланың сөйлеу ерекшеліктерін анықтау.

Диагностикалық құралдар мен әдістемелер

Логопедиялық тесттер мен шкалалар: арнайы жасалған тесттер мен сауалнамалар, мысалы, фонематикалық есту, артикуляциялық дағдыларды, сөздік қоры мен грамматикалық құрылымдарды бағалайтын әдістемелер.

Проективті әдістер - балалардың сөйлеу бұзылыстарын анықтау үшін

проективті әдістерді қолдану. Мұнда балалардың бейнелеу өнері мен ойын әрекеттері арқылы олардың психоэмоционалды күйі мен сөйлеу қабілеттері бағаланады.

Психологиялық диагностика құралдары- баланың психоэмоционалды жағдайы мен даму деңгейін бағалауға арналған құралдар мен әдістемелер.

Психолого-педагогикалық диагностика нәтижелерін талдау және түзету жоспарын құру

Диагностика нәтижелері негізінде баланың сөйлеу дамуын жақсарту үшін түзету жоспары жасалады. Жоспарда баланың жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктері ескеріледі.

Түзету жоспары- мақсаттар, міндеттер, әдістер мен құралдар, ұсынылатын жаттығулар мен тапсырмалар.

Қорытындылау және мониторинг- баланың сөйлеу қабілеттерінің даму барысын үнемі бақылап отыру.

2.3 Логопедиялық практикада коррекциялық-дамыту әдістері

Логопедиялық жұмыс — сөйлеу бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеудің маңызды аспектісі болып табылады. Коррекциялық-дамыту әдістері сөйлеу және тіл дағдыларын түзету мен дамытуға бағытталған. Бұл әдістер балалардың сөйлеу, тыңдау, ойлау қабілеттерін жақсартуға көмектеседі. Логопедиялық практикада қолданылатын негізгі коррекциялық-дамыту әдістері мыналар:

Артикуляциялық жаттығулар әдісі

Бұл әдіс балалардың артикуляциялық аппаратын дамытуға бағытталған. Артикуляциялық жаттығулардың мақсаты — дыбыстарды дұрыс айтуға, сөйлеу мүшелерін (тіл, ерін, тандай) дұрыс пайдалануға үйрету.

Мысалы, тілдің қозғалысын дамытуға арналған жаттығулар, ауыз қуысының бұлшықеттерін жаттықтыру үшін жаттығулар, сөйлеу дыбыстарының дұрыс айтылуын қалыптастыру үшін арнайы артикуляциялық жаттығулар.

Фонематикалық тыңдау әдісі

Бұл әдіс балалардың дыбыстарды дұрыс қабылдау қабілетін дамытуға бағытталған. Фонематикалық тыңдау — дыбыстар мен сөздерді дұрыс қабылдап, ажырату қабілетіне үйретеді. Ол үшін арнайы тыңдау жаттығуларын қолдануға болады.

Мысалдар: баланың дыбыстарды тыңдап, оларды дұрыс ажырату, әртүрлі дыбыстарды тыңдап, қайсысының дұрыс айтылғанын анықтау.

Дыбыстық гимнастика әдісі

Бұл әдіс сөйлеу дыбыстарын дұрыс айту үшін қажетті жаттығулар жиынтығын қамтиды. Дыбыстық гимнастика — тыныс алу, дыбыс шығару мен артикуляцияны бірлесіп жаттықтыруға бағытталған.

Мысалдар: терең тыныс алу жаттығулары, дыбыстарды дұрыс айтуға арналған артикуляциялық гимнастика.

Лексика-грамматикалық дағдыларды дамыту әдісі

Бұл әдіс балалардың сөздік қорын кеңейтуге, сөздерді дұрыс қолданып,

сөйлемдер құруға бағытталған. Лексика-грамматикалық дағдыларды дамыту сөйлеу тіліндегі қателіктерді түзетуге және балалардың тілдік дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Мысалдар: сөздерді дұрыс құрастыруға арналған жаттығулар, сөйлемдер мен сөз тіркестерін дұрыс құру жаттығулары.

Ойын әдісі

Ойын — логопедиялық жұмыстың маңызды құралы, себебі ол балалардың қызығушылығын арттырып, сөйлеу дағдыларын дамыту үшін тиімді әдіс болып табылады.

Мысалдар: карточкалармен, ойыншықтармен, суреттермен жұмыс істей отырып, балалармен ойындар өткізу, рөлдік ойындар мен шығармашылық тапсырмалар беру.

Сюжеттік және бейнелі жұмыс әдісі

Бұл әдіс балалардың сөздік қорын кеңейту және олардың ойлау дағдыларын дамыту үшін тиімді. Балаларға көрнекі құралдар мен бейнелер арқылы сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

Мысалдар: суреттерге карап әңгіме құрастыру, ойыншықтармен сөйлесу, бейнелі тапсырмалар беру.

3.1. Мектеп жүйесіндегі логопедтің рөлі: инклюзивті білім беру жағдайындағы міндеттері мен функциялары

Мектеп жүйесіндегі логопедтің рөлі ерекше маңызды, өйткені ол балалардың тілдік және сөйлеу дағдыларын дамытуда, сондай-ақ олардың мектепте толыққанды білім алуына ықпал етеді. Инклюзивті білім беру жағдайында логопедтің міндеттері мен функциялары одан да күрделене түседі, себебі ол барлық балалардың, соның ішінде ерекше білім қажеттіліктері бар балалардың білім алуына және әлеуметтік бейімделуіне көмектесуге бағытталған.

Балаларға жеке қолдау көрсету: Логопед-мұғалімнің басты міндеті — мектепке барған балалардың әрқайсысына дербес көмек көрсету. Бұл міндет ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін өте маңызды. Логопед-мұғалім өз жұмысында әр балаға жеке көзқарас танытуы керек, әрқайсының сөйлеу және тілдік дағдыларын ескере отырып, көмек көрсетуі қажет.

Логопед-мұғалім мектептегі балаларды зерттеп, олардың сөйлеу дағдыларын бағалайды. Бұл жұмыс сөйлеу бұзылыстарының түрлерін анықтауға, баланың сөйлеу қабілетінің даму деңгейін түсінуге және коррекциялық жұмысты жоспарлауға мүмкіндік береді.

Сөйлеу және тіл дағдыларын дамыту-логопед-мұғалімның тіл және сөйлеу қабілеттерін дамытуға арналған түрлі әдістер мен тәсілдерді қолданады. Бұл мектепте оқып жүрген барлық балалардың дұрыс сөйлеп, түсінікті болуына көмектеседі. Әсіресе инклюзивті білім беру жағдайында бұл көмек өте маңызды.

Мұғалімдермен және ата-аналармен ынтымақтастық- логопед-мұғалімнің міндеті — мектеп мұғалімдерімен, психологтармен және ата-аналармен ынтымақтастықта жұмыс істеу. Бұл олардың балалардың оқу процесінде кездесетін қиындықтарды түсініп, қажетті қолдау көрсетуіне

мүмкіндік береді. Әсіресе ата-аналармен бірлескен жұмыс балалардың дамуын оңтайландыруға көмектеседі.

Профилактикалық жұмыс- логопед-мұғалім мектептегі балаларға алдын ала профилактикалық жұмыс жүргізіп, сөйлеу бұзылыстарының алдын алуға тырысады. Бұл жұмыс ерте кезеңде сөйлесуге қатысты қиындықтарды анықтауға және оларды ерте түзетуге мүмкіндік береді.

Мұғалімдерге және оқушыларға білім беру- логопед-мұғалімдердің мектеп мұғалімдеріне балалармен дұрыс қарым-қатынас жасауға көмектеседі. Бұл балалардың сөйлеу дағдылары мен өзара әрекеттесу дағдыларын дамытуға бағытталған маңызды жұмыс болып табылады.

Логопед-мұғалімнің функциялары:

Диагностикалық функция логопед-мұғалімінің әрбір оқушының тілдік және сөйлеу қабілеттерін бағалайды, сөйлеу бұзылыстарының типін анықтап, түзету шараларын ұсынады.

Коррекциялық функция- логопед-мұғалімнің балалармен жеке және топтық жұмыс жүргізіп, сөйлеу қабілеттерін дамытуға арналған арнайы жаттығулар мен әдістерді қолданады. Бұл балалардың тілдік дағдыларын түзетуге, сөйлеу бұзылыстарын жоюға бағытталған жұмыс.

Психологиялық-педагогикалық функция- логопед-мұғалімнің балалардың эмоционалдық және психологиялық жағдайына да көңіл бөледі. Ол балалардың сенімділігін арттыру, өзін-өзі бағалауды жақсарту және әлеуметтік бейімделуге көмектеседі.

Консультативтік функция- логопед-мұғалімнің мектептегі мұғалімдерге және ата-аналарға кеңес беріп, балалармен жұмыс істеудің дұрыс жолдарын ұсынады. Бұл балаға тиімді көмек көрсету үшін педагогикалық тәсілдер мен әдістерді біріктіруге мүмкіндік береді.

Білім беру функциясы- логопед-мұғалімдер балаларға тіл мен сөйлеудің негіздерін үйретеді. Ол сөйлеу дамуының әртүрлі кезеңдерінде білім беру бағдарламалары мен әдістерін пайдаланады.

Инклюзивті білім беру жағдайындағы логопед-мұғалімінің рөлі:

Инклюзивті білім беру принциптерін қолдау-Логопед-мұғалімнің жұмысы балалардың мектепке баруы мен әлеуметтік ортаға бейімделуін жеңілдетуге бағытталған. Инклюзивті білім беру барлық балалар үшін бірдей білім алу мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Әр түрлі бұзылыстармен жұмыс- Логопед-мұғалім әртүрлі сөйлеу және тілдік бұзылыстармен жұмыс істейді. Бұл жұмыс балалардың сөйлеу дағдыларын дамытуға, сондай-ақ олардың өздігінен оқу және қарым-қатынас дағдыларын жақсартуға көмектеседі.

Топтық және жеке жұмыс жүргізу- Логопед-мұғалімнің жұмысы әр балаға жеке көмек көрсету ғана емес, топтық жұмыс арқылы балалар арасында қарым-қатынас жасау дағдыларын дамытуға да бағытталған. Топтық жұмыстар балалардың коммуникациялық дағдыларын дамытуға көмектеседі.

3.2 Мектеп жасындағы сөйлеу бұзылыстары бар балалардың ерекшеліктер.

Мектеп жасындағы балаларда сөйлеу бұзылыстары әртүрлі себептермен және түрлі дәрежеде көрінуі мүмкін. Сөйлеу қабілеті мен тілдің дамуы бала өмірінің ерте кезеңінен басталады, ал мектепке дейінгі және мектеп жасында сөйлеу бұзылыстарының алдын алу мен түзетуге ерекше назар аударылады. Мұндай бұзылыстар әртүрлі формаларда көрінуі мүмкін, сондықтан оларды дұрыс диагностикалау және жеке тәсілдермен түзету өте маңызды.

Артикуляциялық бұзылыстар:

Артикуляциялық бұзылыстар баланың дыбыстарды дұрыс айтуға қабілетсіздігінен туындайды. Мектеп жасындағы балаларда бұл бұзылыстар көбінесе кейбір дыбыстардың айтылуының бұзылуы (мысалы, "с", "з", "ш" дыбыстары) немесе сөйлеу кезінде дыбыстардың қосылып немесе ауысып кетуімен байқалады. Артикуляциялық бұзылыстардың себептері әртүрлі болуы мүмкін: аутоиммундық аурулар, моторика бұзылыстары, немесе тіл аппараттарының дамымауы.

Тілдік және грамматикалық бұзылыстар-балаларда тілдік және грамматикалық бұзылыстардың болуы көбінесе сөз тіркестерінің дұрыс құрылмауы, сөйлемдердің логикалық құрылымы мен грамматикалық ережелердің бұзылуы түрінде байқалады. Мектеп жасында тілдік дамудың бұзылуы баланың оқу материалдарын түсінуіне, жазу дағдыларына және өз ойын дұрыс жеткізуіне қиындықтар туғызады.

Орталық сөйлеу бұзылыстары-бұл бұзылыстар орталық жүйке жүйесінің зақымдануы немесе оның дұрыс дамымауы салдарынан пайда болады. Бұл топқа афазия (сөйлеу қабілетінің жоғалуы) немесе апраксия (қозғалыс әрекеттерінің бұзылуы) жатады. Орталық сөйлеу бұзылыстары көбінесе зақымданған ми аймақтарының әсерінен туындайды.

Аутизм спектрінің бұзылыстары (РАС) мен сөйлеу бұзылыстары-аутизм спектрінің бұзылыстары бар балалардың сөйлеу дағдылары көбінесе кеш дамиды немесе мүлде болмайды. Бұл балаларда әлеуметтік қарым-қатынас жасау дағдыларының бұзылуы байқалады, әрі олар өз эмоцияларын, қажеттіліктерін басқа адамдарға жеткізу қиындықтарын сезінеді. Сөйлеу терапиясы осы балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамытуға бағытталған.

3.3 Сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау әдістері

Сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау — бұл логопедтің жұмысында маңызды кезең, себебі бұл процесс баланың сөйлеу дамуындағы проблемаларды анықтап, коррекциялық жұмысты дұрыс жоспарлауға мүмкіндік береді. Диагностика әртүрлі әдістер мен техникаларды қолдану арқылы жүзеге асырылады, олар балаға арналған жеке тәсілдерді таңдауға және тиісті түзету шараларын қолдануға мүмкіндік береді.

Клиникалық әдіс - бұл логопедтің баланың сөйлеу дамуын жүйелі түрде бақылап, оның сөйлеу қабілетін анықтауға негізделген әдіс. Бұл әдіс барысында баланың сөйлеуі, артикуляциялық қателіктері, сөйлеу құрылымы мен лексиканы қолдануы тексеріледі. Клиникалық әдіс баланың сөйлеу жағдайын жан-жақты бағалауға мүмкіндік береді. Логопедтің тапсырмасы —

баланың сөйлеу деңгейін тексеріп, дұрыс диагноз қою.

Тестілеу әдісі

Сөйлеу бұзылыстарын диагностикалауда тестілеу әдісі маңызды рөл атқарады. Тесттер -баланың сөйлеу қабілеттерін анықтау үшін қолданылатын арнайы құралдар. Бұл әдіс балалардың артикуляциялық, фонематикалық, лексико-грамматикалық және басқа да тілдік аспектілерін бағалауға мүмкіндік береді. Мысалы:

Фонематикалық есту тесттері баланың дыбыстарды ажырату қабілетін тексереді.

Артикуляциялық тесттер - баланың дыбыстарды дұрыс айтуын бағалайды.

Грамматикалық және лексикалық тесттер — сөйлеудің лексикалық қорын, сөз тіркестерінің құрылымын, грамматикалық ережелерді қолдануды анықтайды.

3.4 Педагогикалық диагностика және логопед жұмысының жоспарлануы

Педагогикалық диагностика – бұл баланың сөйлеу және даму ерекшеліктерін, психологиялық және педагогикалық жағдайын кешенді түрде зерттеу процесі, соның негізінде логопедикалық түзету жұмысын жоспарлау жүзеге асырылады. Логопед жұмысының тиімділігі педагогикалық диагностика мен оның негізінде жасалған жоспардың дұрыс болуы тәуелді.

Педагогикалық диагностика логопедке баладағы сөйлеу бұзылыстарының нақты түрін, себептерін және деңгейін анықтауға көмектеседі. Бұл процесс баланың жеке қажеттіліктерін ескере отырып, коррекциялық жұмыс жоспарын құруға мүмкіндік береді.

Педагогикалық диагностика кезінде келесі міндеттер шешіледі:

Баладағы сөйлеу бұзылыстарын анықтау;

Сөйлеу қабілеттерінің дамуын бағалау;

Сөйлеу қабілетінің ерекшеліктерін, оның даму деңгейін зерттеу;

Диагностика барысында анықталған қиындықтарды жүйелеу және сараптау;

Диагнозға негізделген түзету жұмысының жоспарын әзірлеу.

Бұл кезеңде баланың сөйлеу қабілеті жүйелі түрде тексеріледі. Логопед әртүрлі тесттер мен әдістерді қолданады:

Артикуляция – дыбыстарды дұрыс айту қабілеті тексеріледі.

Фонематикалық есту – дыбыстарды ажырату қабілеті бағаланады.

Лексикалық-грамматикалық дағдылар – сөздік қор, сөз тіркестерін құрастыру дағдылары, грамматикалық ережелердің сақталуы тексеріледі.

Сөйлеу жылдамдығы мен ағымы – сөйлеудің ритмі, қарқыны бағаланады.

Коммуникативтік дағдылар – баланың әлеуметтік ортада қарым-қатынас жасау қабілеті зерттеледі.

3.5 Сөйлеу бұзылыстары бар балаларға оқу материалын бейімдеу. Сөйлеу бұзылыстарын ойын және шығармашылық әдістер арқылы түзету

Сөйлеу бұзылыстары бар балалардың оқу үдерісінде тиімділігін арттыру үшін оқу материалын бейімдеу және арнайы түзету әдістерін қолдану өте маңызды. Бұл бөлімде сөйлеу бұзылыстары бар балаларға оқу материалын бейімдеу мен түзету әдістері, сонымен қатар ойын және шығармашылық әдістер арқылы жүргізілетін түзету жұмыстарының негізгі бағыттары қарастырылады.

Сөйлеу бұзылыстары бар балалар үшін оқу материалын жеңілдету қажет. Ол үшін материалдың тілдік құрылымы, сөздер мен сөйлемдердің ұзындығы және күрделілігі қарастырылады. Мысалы:

Қысқа және түсінікті сөйлемдер қолдану;

Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай материал таңдау;

Қажетсіз сөздер мен күрделі сөйлем құрылымдарын алып тастау.

Сөйлеу бұзылыстары бар балалар үшін материалды түсіну оңай болуы үшін көрнекі құралдарды қолдану маңызды:

Суреттер, сызбалар, диаграммалар;

Мультимедиялық презентациялар мен бейнемазмұн;

Карталар мен иллюстрациялардың көмегімен түсініктерді түсіндіру.

Оқушыларға берілетін тапсырмалар мен нұсқауларды нақты және қадамдық түрде ұйымдастыру керек:

Әр тапсырманың орындалу кезеңдерін түсінікті түрде сипаттау;

Тапсырмалардың күрделілігін бірте-бірте арттыру;

Оқушының қарқынына сай тапсырмаларды дараландыру.

3.6 Сөйлеу бұзылыстары бар балалар үшін жеке оқыту бағдарламаларын (ЖОБ) әзірлеу

Жеке оқыту бағдарламаларын (ЖОБ) әзірлеу сөйлеу бұзылыстары бар балалардың қажеттіліктеріне сәйкес білім беру үдерісін тиімді ұйымдастырудың негізгі әдісі болып табылады. Әрбір бала үшін жеке оқу бағдарламасы оның сөйлеу дамуына, психологиялық ерекшеліктеріне және әлеуметтік жағдайына сәйкес жасалады. Бұл бағдарлама оқушының тілдік дағдыларын дамытуға, сонымен қатар оқу және әлеуметтік дағдыларды түзетуге бағытталады.

Жеке оқыту бағдарламасының басты мақсаты – сөйлеу бұзылыстары бар балалардың оқуға деген мотивациясын арттыру, оларды әлеуметтік өмірге бейімдеу және олардың сөйлеу қабілеттерін максималды деңгейде дамыту. Бұл бағдарламалар баланың дамуын, сөйлеу дағдыларын және оқу қабілеттерін ескере отырып әзірленеді.

ЖОБ әзірлеу кезінде бірінші кезеңде баланың сөйлеу қабілеттері, психологиялық жағдайы және әлеуметтік дағдылары мұқият зерттеледі. Бұл кезеңде:

Сөйлеу деңгейі- баланың дыбыстарды дұрыс айтуы, сөздік қоры, сөйлем құрылымы және басқа да тілдік дағдылары бағаланады.

Психологиялық күйі- баланың эмоционалды жағдайы, сенімділік деңгейі, өзін-өзі бағалауы және коммуникативтік қабілеттері анықталады.

Әлеуметтік аспект- баланың сыныпта және әлеуметтік ортада өз орнын табу қабілеті, қарым-қатынас жасау дағдылары сарапталады.

Бағалау нәтижелері бойынша баланың жеке мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне сай мақсаттар мен міндеттер қойылады. Мақсаттар нақты, өлшенетін және қол жетімді болуы тиіс. Мысалы:

Сөйлеу дағдыларын дамыту- дыбыстарды дұрыс айту, сөздік қорды кеңейту, сөйлем құрастыру дағдыларын қалыптастыру.

Коммуникативтік дағдыларды жетілдіру- басқалармен қарым-қатынас жасау қабілеттерін дамыту.

Қоғамдық дағдыларды дамыту- топтық жұмыстарда белсенді болу, өз пікірін еркін білдіру.

3.7 Логопед-мұғалімдердің педагогтармен және ата-аналармен өзара әрекеттесуі: тиімді стратегиялар мен тәсілдер

Логопед-мұғалімнің мектеп жүйесіндегі жұмысын тиімді ұйымдастыру үшін педагогтар мен ата-аналармен тығыз өзара әрекеттесу маңызды. Бұл жұмыс баланың сөйлеу және тілдік дағдыларын дамытуда, сондай-ақ оқу процесіне бейімделуінде үлкен рөл атқарады. Логопед-мұғалімнің міндеті – балалардың тілдік дамуына қолайлы жағдай жасау үшін мұғалімдер мен ата-аналармен үйлесімді жұмыс жүргізу.

Мұғалімдермен өзара әрекеттесудің негізгі стратегиялары:

Жеке кеңес беру және оқу жоспарларын біріктіру- логопед мұғалімдерге баланың сөйлеу проблемалары мен даму деңгейі туралы ақпарат береді. Бұл оларға сабақ барысында баланың қажеттіліктерін ескере отырып, материалды ұсынуға көмектеседі.

Кооперативті оқыту әдістерін қолдану- мұғалімдер мен логопедтер бірлесіп, топтық жұмыстарда немесе сынып ішінде балалармен сөйлеу дағдыларын дамытуға арналған әдістерді енгізеді.

Даму мониторингін біріктіру- логопед мектеп психологымен немесе басқа педагогтармен бірге баланың даму деңгейін қадағалап, қажетті түзетулер енгізеді.

Тұрақты кәсіби даму- логопед-мұғалім педагогтар үшін арнайы тренингтер, семинарлар өткізіп, олардың сөйлеу бұзылыстары бар балалармен жұмыс жасау дағдыларын жетілдіреді.

Логопед-мұғалімнің педагогтарға беретін кеңестері:

Баланың тілдік дамуын қадағалау- педагогтар сабақ барысында баланың сөйлеу деңгейін бақылап, қиындықтар туындаса, логопедтен көмек сұрау.

Сөйлеу дағдыларын дамытуға арналған тапсырмалар беру: Логопед балалардың сөйлеуін дамыту үшін оқу бағдарламасына сөйлеу жаттығуларын енгізуге көмектеседі.

Логопед-мұғалімнің ата-аналармен өзара әрекеттесуі

Ата-аналар балалардың дамуында негізгі рөл атқарады. Логопед-мұғалім мен ата-аналардың бірлескен жұмысы балалардың сөйлеу дағдыларын дамытуға, оларды білім беру жүйесіне бейімдеуге мүмкіндік береді. Ата-аналар баланың үйде сөйлеу дағдыларын жақсарту үшін логопедтің нұсқауларын орындауы қажет.

Ата-аналармен жұмыс жасау стратегиялары:

Балаға арналған жеке даму жоспарын талқылау- логопед-мұғалім ата-аналармен бірге баланың жеке қажеттіліктерін ескере отырып, дамудың нақты жоспарларын құрады.

Үй тапсырмаларын беру- логопед-мұғалім ата-аналарға балалармен үйлесімді түрде жұмыс істеу үшін арнайы тапсырмалар мен жаттығулар ұсынады. Бұл тапсырмалар баланың сөйлеу дағдыларын жақсартуға көмектеседі.

Ата-аналарға психологиялық қолдау көрсету- логопед-мұғалім ата-аналарға балаларының сөйлеу бұзылыстарымен жұмыс жасауда психологиялық қолдау көрсетеді. Бұл ата-аналардың баланы түсінуіне және онымен тиімді жұмыс істеуіне көмектеседі.

Тұрақты кері байланыс орнату- логопед-мұғалім ата-аналармен үнемі байланыс жасап, баланың дамуы мен өзгерістеріне қатысты ақпаратпен бөліседі. Ата-аналарға балалардың сөйлеу дағдылары туралы нақты есептер береді.

3.8. Мектепте сөйлеу қабілеті бұзылған балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамыту

Сөйлеу қабілеті бұзылған балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамыту мектепте маңызды мәселе болып табылады, себебі қарым-қатынас дағдыларының жетілуі олардың әлеуметтік адаптациясына, оқуға деген мотивациясына және эмоционалдық дамуына әсер етеді. Бұл балалардың оқу процесінде белсенді қатысуы үшін арнайы әдістер мен стратегиялар қажет.

Қарым-қатынас дағдыларының маңызы

Қарым-қатынас дағдылары — бұл балалардың өз ойларын дұрыс жеткізуге, басқаларды тыңдай білуге, сұрақтарға жауап бере білуге және әлеуметтік өзара әрекеттесуде жетістіктерге жетуіне мүмкіндік беретін қабілеттер. Сөйлеу бұзылыстары бар балаларда бұл дағдылар дұрыс дамымаған болуы мүмкін, сондықтан арнайы түзету шаралары қажет.

Артикуляциялық жаттығулар сөйлеу мүшелерін жаттықтырып, дауысты және дауыссыз дыбыстардың дұрыс айтылуын қамтамасыз етеді. Бұл жаттығулар балалардың сөйлеу қабілетін жақсартуға, дыбыстарды дұрыс айтуға және сөйлеу ауқымын кеңейтуге көмектеседі.

Ойын түрінде- артикуляциялық жаттығуларды ойын түрінде өткізу балалардың қызығушылығын арттырып, жаттығуларды қызықты етіп өткізуді қамтамасыз етеді.

Айқындық пен нақтылық - бұл жаттығулардың мақсаты — баланың сөзін айқын әрі дәл айтуға үйрету.

Фонематикалық есту қабілеті - сөздер мен дыбыстардың арасындағы айырмашылықты дұрыс ажырата білу қабілеті. Бұл дағды балалардың дыбыстарды дұрыс қабылдауына, сөйлеу кезінде қателіктерді болдырмауына мүмкіндік береді.

Сөйлеу ойындары - сөйлеу ойындары арқылы баланың дыбыстарды тыңдап, дұрыс ажыратуға, қайталауға дағдылануы қажет.

Дыбыстық жаттығулар- балаларға әртүрлі дыбыстарды анықтауға арналған арнайы жаттығулар жүргізіледі, бұл олардың фонематикалық

қабылдауын жақсартады.

Тыңдау дағдысын дамыту балалардың басқа адамдармен қарым-қатынасын нығайтуға көмектеседі. Бұл дағды әртүрлі әлеуметтік жағдайларда дұрыс әрекет етуге, сұрақтарға жауап беруге және сұхбат жүргізуге ықпал етеді.

Тыңдау жаттығулары- балаларға арнайы жаттығулар беріліп, оларды тыңдау дағдысына баулитын жаттығулар ұйымдастырылады. Мысалы, белгілі бір сөздерді тыңдап, оларды қайталау, сөйлемдер құрастыру.

Диалогтар мен сұхбаттар- балаларды диалог жүргізуге, қарапайым сұрақтарға жауап беруге, өз ойларын білдіруге үйрету маңызды.

3.9. Логопедтің мектеп жасындағы балаларда сөйлеу бұзылыстарын алдын алу рөлі. Аутизм спектрі бұзылыстары бар балалармен жұмыс

Сөйлеу бұзылыстарының алдын алу мектеп жасындағы балалардың дамуында өте маңызды рөл атқарады. Ерте кезеңде жүргізілген алдын алу шаралары баланың сөйлеу қабілетінің қалыпты дамуына ықпал етеді және кейінгі жылдары кездесетін күрделі проблемалардың алдын алады. Логопедтердің сөйлеу бұзылыстарын алдын алу рөлі және аутизм спектрі бұзылыстары (АСБ) бар балалармен жұмыс істеу ерекшеліктері маңызды бағыттарды қамтиды.

Тіл мен сөйлеудің даму ерекшеліктерін бақылау- логопедтер баланың жас ерекшелігіне сәйкес сөйлеу және тіл дағдыларының дамуын бақылап, мүмкін болатын бұзылыстарды ерте анықтауға тырысады.

Сөйлеу дағдыларын дамыту бойынша профилактикалық жұмыстар: Логопедтер балалармен ойындар, артикуляциялық жаттығулар және тіл дамыту жаттығулары жүргізеді. Бұл жұмыстар сөйлеу дағдыларын нығайтуға және болашақта пайда болуы мүмкін қиындықтарды болдырмауға көмектеседі.

Сөйлеу бұзылыстарының алдын алу үшін балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамыту өте маңызды. Бұл дағдылардың қалыптасуы балалардың тілдік дамуына ғана емес, әлеуметтік қарым-қатынасқа да үлкен әсер етеді.

Қарым-қатынас ойындары мен жаттығулар: Әртүрлі қарым-қатынас ойындарын қолдану балалардың өзара сөйлесу қабілетін арттырады.

Сөйлеу мен тыңдау дағдыларын дамыту: Артикуляциялық жаттығулар, сөйлемдер құрастыру, тыңдау мен қайталау жаттығулары балаларға сөйлеу дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді.

3.10. Кекештік және басқа да күрделі сөйлеу бұзылыстары бар балаларға психологиялық-педагогикалық көмек көрсету

Кекештік және басқа да күрделі сөйлеу бұзылыстары бар балаларға психологиялық-педагогикалық көмек көрсету – бұл олардың сөйлеу қабілетін жақсартуға бағытталған кешенді жұмыс. Мұндай балаларда сөйлеу мен тілдің дамуының ерекшеліктері байқалады, және олар өз эмоцияларын, ойларын немесе қажеттіліктерін ашық жеткізуде қиындықтар туындатады. Логопедтер мен педагогтар бұл балаларға арнайы түзету жұмысын жүргізу арқылы сөйлеу дағдыларын дамытуға және оларды әлеуметтік ортаға бейімдеуге көмектеседі.

Кекештік (заикание) – бұл сөздер мен дыбыстарды айтуда тұрақты тоқтаулар немесе бұрмаланулармен сипатталатын сөйлеу бұзылысы. Кекештігі бар балалар көбінесе тілдің дыбыстық құрылымдарын дұрыс айтуда қиындықтарға тап болады. Мұндай балалардың психологиялық жағдайы да әсер етуі мүмкін, өйткені олар сөйлегенде өздерін сенімсіз сезінуі мүмкін.

Кекештік пен басқа күрделі сөйлеу бұзылыстары, мысалы, дизартрия (қозғалыс бұзылыстары) немесе афазия (сөйлеу қабілетінің жоғалуы), баланың сөйлеу дамуында маңызды мәселелер туындатуы мүмкін. Бұл бұзылыстар балалардың өз ойын анық жеткізе алмауына және қоғаммен қарым-қатынас жасауда қиындықтарға тап болуына әкеледі.

Кекештігі бар балалар үшін психологиялық қолдау өте маңызды. Олар көбінесе сөйлеу кезінде қобалжып, өздерін сенімсіз сезінеді, бұл олардың сөйлеу дағдыларын одан әрі төмендетуі мүмкін. Логопедтердің көмегімен осы балаларды сенімді болуға, қорқыныштары мен күмәндерін жеңуге үйрету қажет.

Қорқыныш пен қобалжуды жеңу- кекештігі бар балалармен жұмыс барысында арнайы психологиялық әдістер мен жаттығулар арқылы балалардың қорқыныштарын жоюға, оларды сөйлеу кезінде өзін жайлы сезінуге үйрету керек.

Сенімділік қалыптастыру- позитивті ықпал ету, баланың әрбір жетістігін мадақтап, оны қателіктерін жеңуге шабыттандыру өте маңызды.

Модуль 4. Логопед-мұғалімдердің дамуына арналған цифрлық технологиялар.

4.1 Логопедиялық практикада қолданылатын цифрлық технологиялардың шолуы.

Логопедиялық практикада цифрлық технологиялардың қолданылуы соңғы жылдары ерекше маңызға ие болды. Цифрлық құралдар логопедтердің жұмысын жеңілдетіп қана қоймай, балалармен жүргізілетін түзету жұмыстарын қызықты әрі тиімді етеді. Бұл құралдар балаларға қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, тілдік бұзылыстарды түзетуге, сондай-ақ оқу материалдарын жеке қажеттіліктерге сәйкес бейімдеуге мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялардың артықшылықтары

Цифрлық технологиялар логопедиялық жұмысқа бірнеше артықшылықтар әкеледі:

Жеке көзқарас- цифрлық ресурстар балалардың қажеттіліктеріне сәйкес бейімделген тапсырмалар мен жаттығуларды ұсына алады. Логопед әр балаға арнайы жаттығуларды таңдауға және жеке жұмыс жүргізуге мүмкіндік алады.

Мотивация мен қызығушылықты арттыру- әртүрлі интерактивті бағдарламалар мен ойындар балалардың қызығушылығын арттырады, олардың түзету жұмысында белсенді қатысуын қамтамасыз етеді.

Қашықтықтан жұмыс: Онлайн платформалар мен мобильді қосымшалар арқылы логопед балалармен қашықтықтан жұмыс істей алады, бұл әсіресе пандемия жағдайында немесе шалғай аймақтарда маңызды

болды.

Мониторинг және бағалау:-цифрлық технологиялар балалардың дамуын бақылауға және олардың жетістіктерін жылдам бағалауға мүмкіндік береді.

Мобильді қосымшалар

Мобильді қосымшалар сөйлеу дағдыларын дамыту және коррекциялау үшін өте ыңғайлы құрал болып табылады. Олар ойындар, тесттер және жаттығулар арқылы балаларға арналған қызықты және интерактивті контент ұсынады.

"Speech Blubs" – балалардың артикуляциясын дамытуға арналған қосымша.

Бұл қосымша балаларға дыбыстарды дұрыс айтуға, артикуляциялық жаттығуларды орындауға көмектеседі.

"Articulation Station" – бұл қосымша балаларға түрлі дыбыстарды дұрыс айтуға арналған жаттығуларды ұсынады, сонымен қатар фонематикалық есту мен дыбыстарды ажырату қабілеттерін дамытады.

Онлайн платформалар

Онлайн платформалар логопедтерге балалармен интерактивті жаттығулар мен тесттер жүргізуге мүмкіндік береді. Олар көбінесе арнайы бағдарламаларды немесе жаттығуларды ұсынады, оларды логопед сабақта немесе үйде қолдана алады.

"Gemiini" – балалардың сөйлеу және тіл дағдыларын дамыту үшін онлайн платформа. Ол балаларға оқу мен сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға көмектесетін бейнемазмұнды ұсынады.

"Laki" – балалардың сөздік қорын және грамматикалық дағдыларын дамытуға арналған онлайн платформалар, оның көмегімен логопед балаларға тіл үйретуге бағытталған түрлі интерактивті тапсырмалар ұсына алады.

Цифрлық диагностикалық құралдар логопедке балалардың сөйлеу және тілдік қабілеттерін тиімді бағалауға мүмкіндік береді.

"PsychoTest" – балалардың психологиялық және тілдік дамуын бақылауға арналған цифрлық тестілеу жүйесі. Бұл жүйе логопедтерге балалардың сөйлеу деңгейін тексеруге және коррекциялық жұмыстарды жоспарлауға көмектеседі.

"VocalIQ" – балалардың дауыс пен сөйлеу дағдыларын диагностикалау үшін қолданылатын цифрлық құрал. Бұл жүйе балалардың дыбыстық естуін, сөйлеу жылдамдығын және айқындығын тексеруге мүмкіндік береді.

4.2. Логопедиялық жұмыста интерактивті ресурстарды қолдану

Интерактивті ресурстар логопедиялық жұмыста балалардың сөйлеу дағдыларын дамытуға, тілдік және артикуляциялық бұзылыстарды түзетуге бағытталған тиімді құралдар ретінде қарастырылады. Бұл ресурстар тек балалардың назарын аударып қана қоймай, сондай-ақ олардың жұмысқа деген қызығушылығын сақтап, түзету жұмыстарын ойын түрінде ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Логопедтік жұмыста интерактивті ресурстарды қолданудың басты мақсаты – балалардың сөйлеу дағдыларын дамыту, қызығушылығын арттыру және түзету процесін жеңілдету.

Интерактивті ресурстардың логопедиялық практиканың барлық аспектілерінде қолданылуы олардың тиімділігі мен нәтижелігін арттырады. Олардың ерекшеліктері мен артықшылықтары:

Қызығушылық пен мотивацияны арттыру: Ойындар, жаттығулар мен тапсырмалар балаларға қызықты, тартымды және әрі қарай жұмыс істеуге ынталандыратын орта ұсынады.

Жеке жұмыс: Интерактивті ресурстар жеке қажеттіліктерге сәйкес бейімделіп, әр баланың сөйлеу дағдыларына сәйкес жұмыс жүргізуге мүмкіндік береді.

Жылдам кері байланыс: Цифрлық жүйелер әрбір тапсырманың орындалуын бақылап, баланың нәтижесін жылдам бағалауға мүмкіндік береді.

Үнемі жанартылып отыратын контент: Интернет арқылы жаңа ресурстарды табу мен қолданудың мүмкіндігі логопедтің жұмысына үнемі жаңалық енгізуге мүмкіндік береді.

Интерактивті ойындар – балалардың сөйлеу дағдыларын дамыту үшін ең тиімді құралдардың бірі. Олар сөздік қорды, фонематикалық естуді, дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

"Articulation Station" – балаларға дыбыстарды дұрыс айтуға көмектесетін интерактивті ойын. Ойын барысында балалар әртүрлі дыбыстарды айту, сөздермен жұмыс істеу арқылы сөйлеу дағдыларын дамытады.

"Speech Blubs" – бұл бағдарлама балаларға әртүрлі артикуляциялық жаттығуларды орындауға, жаңа сөздер мен дыбыстарды үйренуге мүмкіндік береді. Бағдарлама балаларға арнайы суреттер мен бейнемазмұн арқылы логопедтік жаттығуларды жүргізуге қолайлы.

4.3 Сөйлеу бұзылыстарына цифрлық құралдар арқылы диагностика жасау

Сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау – логопедиялық жұмыстың маңызды кезеңі. Бүгінгі таңда цифрлық құралдар мен технологиялар сөйлеу бұзылыстарын ерте кезеңде анықтау, олардың деңгейін бағалау және түзету жұмыстарын жоспарлауда маңызды рөл атқарады. Цифрлық диагностикалық құралдар балалардың сөйлеу дағдыларын объективті түрде бағалауға және жеке қажеттіліктеріне сәйкес тиімді түзету жоспарын жасауға мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялар арқылы жүргізілетін диагностикалық әдістер сөйлеу бұзылыстарын ерте анықтауға мүмкіндік береді, сондай-ақ емдеу және түзету процесінің тиімділігін арттырады. Бұл әдістердің артықшылықтары:

Жылдамдық- цифрлық құралдар арқылы диагностикалау баланың сөйлеу дағдыларын жылдам және объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Тұрақты бақылау- цифрлық жүйелер әрбір баланың дамуын бақылап, кері байланыс береді, бұл түзету жұмысын тиімді жоспарлауға көмектеседі.

Жеке қажеттіліктерге бейімделу- цифрлық құралдар әрбір баланың тілдік даму деңгейіне сәйкес бейімделіп, жеке тапсырмалар ұсына алады.

Объективтілік: Цифрлық құралдар адамның субъективті бағалауынан тәуелсіз, автоматты түрде баланың дамуын тексеріп, нәтиже береді.

Онлайн платформалар сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау үшін тиімді құрал болып табылады. Олар әртүрлі тестілеу әдістерін қолдана отырып, балалардың сөйлеу дағдыларын тексереді және нәтижелерін автоматты түрде шығарады.

"PsychoTest" – бұл онлайн тестілеу жүйесі балалардың сөйлеу және психологиялық даму деңгейін бағалауға арналған. Платформа арқылы балалардың сөйлеу қабілетін бағалауға, фонематикалық есту мен артикуляцияны тексеруге болады.

"Diagnostic Speech Therapy Tools" – бұл құрал балалардың сөйлеу дағдыларын бағалауға арналған онлайн тестілеу платформасы. Онда балалардың дыбыстарды дұрыс айту, сөйлемдер құрастыру және сөздік қорды кеңейту дағдыларын тексеруге болады.

Әртүрлі веб-сайттар мен ресурстар логопедтерге сөйлеу бұзылыстарын диагностикалауға көмектесетін құралдар мен әдістер ұсынады.

"Laki" – бұл веб-сайт балалардың сөйлеу дағдыларын диагностикалау мен бағалауға арналған. Платформа арқылы балалардың сөйлеу деңгейін анықтап, жеке түзету бағдарламасын жасауға болады.

"Speech Therapy Web" – балалардың дыбыстарды айту және сөйлеу дағдыларын бағалауға арналған онлайн ресурсы. Бұл сайт интерактивті тапсырмалар мен жаттығулар арқылы сөйлеу бұзылыстарын анықтауға мүмкіндік береді.

4.4 Сөйлеу дағдыларының дамуын бағалау және мониторингтеу әдістері, технологияларды қолдану

Сөйлеу дағдыларының дамуын бағалау және мониторингтеу – логопедтік жұмыстың маңызды бөліктерінің бірі. Бұл процестер балалардың сөйлеу қабілеттерін дұрыс бағалауға, олардың даму динамикасын бақылауға және түзету жұмыстарын тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Заманауи технологиялар бұл процестерді дәл әрі нәтижелі жүргізуге ықпал етеді, сондай-ақ оқушының даму деңгейін нақты анықтауға көмектеседі.

Цифрлық мониторинг құралдары балалардың сөйлеу дағдыларын нақты уақыт режимінде бақылауға мүмкіндік береді. Бұл құралдар тестілеу нәтижелерін сақтайды және кейінгі кезеңдерде оңай салыстыруға мүмкіндік береді.

Speech Tracker – бұл цифрлық құрал баланың сөйлеу дағдыларын және коррекциялық жұмыстардың нәтижелерін бақылауға арналған. Одан алынған мәліметтер арқылы баланың сөйлеу дамуының өзгерістерін көрнекі түрде бақылап, жоспарлауға болады.

Articulation Apps – балалардың сөйлеу қабілеттерін бағалауға және мониторингтеуге арналған мобильді қосымшалар. Олардың көмегімен балалардың дыбыстарды айту деңгейі мен сөйлеу дағдыларының динамикасы бақыланады.

Онлайн платформалар сөйлеу дағдыларын дамытуды және түзету жұмыстарын тиімді жоспарлауға мүмкіндік береді. Платформалар арқылы

әрбір бала үшін жеке мониторинг жоспары жасалады, ал оның нәтижелері автоматты түрде бағаланады.

Logopedia Online – балалардың сөйлеу дағдыларын бақылау және бағалау үшін қолданылатын онлайн платформа. Бұл құрал балалардың сөйлеу қабілеттерін бағалап, түзету жұмыстарын жоспарлауға көмектеседі.

PsychoSpeech – сөйлеу дағдыларын бақылауға арналған онлайн ресурстар. Бұл жүйе баланың сөйлеу дамуын кезеңдер бойынша тексеріп, нәтижелерді көрсетеді.

4.5 Қашықтан оқыту және сөйлеу бұзылыстарын түзету үшін цифрлық ресурстарды қолдану

Бұл бөлімде қашықтан оқыту жағдайында логопедиялық түзету жұмыстарын жүргізу үшін қолданылатын цифрлық құралдар мен ресурстар қарастырылады. Цифрлық платформалар, мобильді қосымшалар мен онлайн ресурстар балалардың сөйлеу дағдыларын дамытудың жаңа тәсілдерін ұсынады. Осы технологиялар арқылы логопедтер әр баланың жеке қажеттіліктеріне сәйкес коррекциялық жұмыс жүргізе алады.

Қашықтан оқыту барысында:

Интерактивті тапсырмалар мен ойындар- логопедиялық мобильді қосымшалар мен веб-сайттар балалардың артикуляция, фонематикалық есту, лексико-грамматикалық дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Видеоконсультациялар мен вебинарлар- логопедтер мен ата-аналар арасындағы байланыс арқылы балалардың даму деңгейін бақылау және түзету жұмыстарының тиімділігін арттыру мүмкіндігі.

Онлайн курстар мен бейнемазмұндар- әртүрлі деңгейдегі тапсырмалар мен жаттығулар арқылы балаларды тіл дамыту процесіне тарту, олардың мотивациясын арттыру.

Жеке оқыту бағдарламалары (ИОП)- цифрлық платформалар баланың тілдік даму барысын бақылап, түзету бағдарламаларын түзетуге мүмкіндік береді.

Модуль 5. Қорытынды бағалау

5.1 Теориялық бөлім

1. Сөйлеу бұзылыстарының түрлері мен себептерін талдау

Тапсырма: Сөйлеу бұзылыстарының әртүрлі түрлерін (фонетикалық, лексикалық, грамматикалық, дизартрия, заикание және т.б.) сипаттап, олардың пайда болу себептерін зерттеу.

Әрбір бұзылыстың сипаттамасын беріңіз.

Сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау үшін қолданылатын әдістерді талдаңыз.

Олардың мектеп жасындағы балаларда көрініс табу ерекшеліктерін түсіндіріңіз.

Бағалау критерийлері:

Сөйлеу бұзылыстарының түрлерін нақты әрі толық сипаттау.

Әрбір бұзылыс үшін себептер мен диагностикалық әдістерді дұрыс көрсету.

2. Логопедтің инклюзивті білім беру жүйесіндегі рөлі мен міндеттері

Тапсырма: Логопедтің инклюзивті білім беру жүйесіндегі рөлі мен міндеттерін сипаттап, мектеп жүйесінде инклюзивті оқытуды жүзеге асыруда қандай проблемалар мен мүмкіндіктер бар екенін талдау.

Логопедтің негізгі міндеттері мен қызметтерін атап өтіңіз.

Инклюзивті білім беру принциптері туралы түсінік беріңіз.

Логопедтің жұмысындағы қиындықтар мен оларды шешу жолдарын ұсыныңыз.

Бағалау критерийлері:

Логопедтің міндеттері мен рөлін дұрыс анықтау.

Инклюзивті білім беру мен логопедиялық көмектің өзара байланысын түсіндіру.

3. Психолого-педагогикалық диагностика негіздері

Тапсырма: Логопедтік диагностика процесінің негізгі кезеңдерін сипаттап, сөйлеу бұзылыстарын диагностикалаудың қазіргі заманауи әдістерін талдаңыз.

Диагностикалық әдістердің түрлерін сипаттау.

Логопедтің диагностикада қолданатын құралдары мен әдістері туралы түсінік беру.

Сөйлеу бұзылыстарын ерте диагностикалау маңыздылығы туралы пікірлеріңізді білдіріңіз.

Бағалау критерийлері:

Диагностикалық әдістерді дұрыс түсіну және сипаттау.

Логопедтің диагностикада қолданылатын құралдары мен әдістері туралы нақты білім.

4. Қарым-қатынас дағдыларын дамыту әдістері

Тапсырма: Сөйлеу бұзылыстары бар балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамыту үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттап, оларды мектеп жүйесінде тиімді жүзеге асыру жолдарын талдаңыз.

Қарым-қатынас дағдыларын дамыту әдістерін атап өтіңіз.

Әдістердің тиімділігі мен қолданылу шарттарын сипаттау.

Қарым-қатынас дағдыларын дамытуда педагог пен ата-ананың рөлін түсіндіру.

Бағалау критерийлері:

Қарым-қатынас дағдыларын дамыту әдістерінің түрлерін анықтау.

Әдістердің тиімділігі туралы терең ой-пікірлерді ұсыну.

5.2 Практикалық бөлім

1. Баланың сөйлеу дағдыларын бағалау және диагностикалау

Тапсырма: Сөйлеу бұзылыстары бар баланы диагностикалау.

Баланың сөйлеу деңгейін анықтау үшін әртүрлі диагностикалық құралдарды қолданыңыз (тесттер, сөйлеу үлгілері, ойын тапсырмалары және т.б.).

Баланың фонематикалық есту, артикуляция, сөздік қорын және грамматикалық құрылымдарын бағалаңыз.

Нәтижелерді жазып, баланың даму деңгейін сипаттаңыз.

Бағалау критерийлері:

Диагностика әдістерінің дұрыс қолданылуы.

Жинақталған деректердің толықтығы мен дәлдігі.

Баланың сөйлеу бұзылыстарының анықталуы.

2. Коррекциялық бағдарлама әзірлеу

Тапсырма: Сөйлеу бұзылыстары бар балаға арналған коррекциялық бағдарлама әзірлеңіз.

Бағдарламаның мақсаттарын анықтаңыз (мысалы, артикуляцияны түзету, фонематикалық есту дамыту, сөйлеу дағдыларын жақсарту).

Әрбір мақсат үшін түзету жұмыстарын жоспарлаңыз (жаттығулар, ойындар, шығармашылық тапсырмалар).

Бағдарламаны бірнеше айға жоспарлаңыз.

Бағалау критерийлері:

Бағдарламаның нақты мақсаттары мен міндеттерінің айқын болуы.

Түзету жұмыстарын дұрыс таңдау және жоспарлау.

Бағдарламаның баланың қажеттіліктеріне сәйкес келуі.

3. Топтық жұмыс ұйымдастыру

Тапсырма: Сөйлеу бұзылыстары бар балалармен топтық жұмыс ұйымдастырыңыз.

Топтық жұмыстың мақсаты мен міндеттерін анықтаңыз (мысалы, әлеуметтік дағдыларды дамыту, сөйлеу дағдыларын біріктіру).

Әр балаға топтық тапсырманы орындау үшін жеке тапсырмалар беріңіз.

Балалардың арасында өзара көмек көрсету мен қарым-қатынасты дамытуға көңіл бөліңіз.

Бағалау критерийлері:

Топтық жұмыстың тиімділігі және қатысушылардың белсенділігі.

Әлеуметтік дағдылар мен сөйлеу дағдыларының дамуы.

Топ ішінде әр баланың қатысуы мен өзара әрекеттесуі.

4. Цифрлық құралдармен жұмыс жүргізу

Тапсырма: Баланың сөйлеу дағдыларын дамыту үшін цифрлық құралды таңдаңыз және қолдану жоспарын жасаңыз.

Мобильді қосымша немесе онлайн платформаны таңдап, оның қандай дағдыларды дамытатынын анықтаңыз.

Баланың сөйлеу деңгейіне сай тапсырмалар дайындаңыз (фонематикалық есту, артикуляция, лексика).

Тапсырмалардың тиімділігін бақылап, балалардың даму деңгейін бағалаңыз.

Бағалау критерийлері:

Цифрлық құралдардың мақсатқа сәйкестігі.

Тапсырмалардың нақты мақсаттарға бағытталуы.

Цифрлық құралдарды тиімді қолдану.

5. Жеке оқыту бағдарламасын әзірлеу (ЖОБ)

Тапсырма: Сөйлеу бұзылыстары бар балаға жеке оқыту бағдарламасын (ЖОБ) әзірлеңіз.

Баланың ерекшеліктері мен қажеттіліктеріне негізделген оқу

бағдарламасын жасандар.

Бағдарламаның мақсаты мен нәтижелері анық болуы тиіс.

ЖОБ-ты баланың жас ерекшеліктері мен психологиялық жағдайына сәйкес жоспарлаңыз.

Бағалау критерийлері:

ЖОБ-тың нақты мақсаттары мен міндеттерінің айқын болуы.

Баланың даму деңгейі мен қажеттіліктеріне сәйкес тапсырмалардың құрылуы.

Бағдарламаның тиімділігі мен нәтижелілігі.

6. Оқу процесін ұйымдастыру

80 академиялық сағатқа арналған оқытудың оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақтың тақырыптары	Бейнесабақтар	Өз бетінше оқу	Барлығы ак.сағ.
1	Модуль 1.Нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету			6
1.1	Сөйлеу қабілеті бұзылған балалармен жұмыс істеу саласындағы заңнамалық және нормативтік актілер		3	3
1.2	Инклюзивті білім беру: нормативтік-құқықтық негіздер.		3	3
1.3	Логопед-мұғалімдердің қызметін реттейтін құжаттар.			
2	Модуль 2. Психолого-педагогикалық құзыреттілік			6
2.1	Мектептегі логопед-мұғалімдердің қызметін реттейтін құжаттар		2	2
2.2	Логопедиялық практикада психолого-педагогикалық диагностика негіздері .		2	2
2.3	Логопедиялық практикада коррекциялық-дамыту әдістері		2	2
3	Модуль 3. Мазмұны			64
3.1	Мектеп жүйесіндегі логопедтің рөлі: инклюзивті білім беру жағдайындағы міндеттері мен функциялары		4	4
3.2	Мектеп жасындағы сөйлеу бұзылыстары бар балалардың ерекшеліктер.		4	4
3.3	Сөйлеу бұзылыстарын диагностикалау әдістері		2	2
3.4	Педагогикалық диагностика және логопед жұмысының жоспарлануы		4	4
3.5	Сөйлеу бұзылыстары бар балаларға оқу материалын бейімдеу. Сөйлеу бұзылыстарын ойын және шығармашылық әдістер арқылы түзету		6	6
3.6	Сөйлеу бұзылыстары бар балалар үшін жеке оқыту бағдарламаларын (ЖОБ) әзірлеу		6	6
3.7	Логопед-мұғалімдердің педагогтармен және ата-аналармен		2	2

	өзара әрекеттесуі: тиімді стратегиялар мен тәсілдер			
3.8	Мектепте сөйлеу қабілеті бұзылған балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамыту		4	4
3.9	Логопедтің мектеп жасындағы балаларда сөйлеу бұзылыстарын алдын алу рөлі. Аутизм спектрі бұзылыстары бар балалармен жұмыс		4	4
3.10	Кекештік және басқа да күрделі сөйлеу бұзылыстары бар балаларға психологиялық-педагогикалық көмек көрсету		6	6
3.11	Логопедиялық практикада қолданылатын цифрлық технологиялардың шолуы.		4	4
3.12	Логопедиялық жұмыста интерактивті ресурстарды қолдану		6	6
3.13	Сөйлеу бұзылыстарына цифрлық құралдар арқылы диагностика жасау	2	2	4
3.14	Сөйлеу дағдыларының дамуын бағалау және мониторингтеу әдістері, технологияларды қолдану арқылы	2	2	4
3.15	Қашықтан оқыту және сөйлеу бұзылыстарын түзету үшін цифрлық ресурстарды қолдану	2	2	4
4	Модуль 5. Қорытынды тесттілеу			4
4.1	Теориялық бөлім		3	3
4.2	Практикалық бөлім	1		1
Барлығы				80

Теориялық бөлім	Мұғалімдер педагогикалық психологияның негізгі теориялары мен әдістерін меңгереді. Теориялық бөлімде психологияның негізгі ұғымдары, әдіс-тәсілдері, педагогикалық процестер мен олардың психологиялық негіздері қарастырылады.
Практикалық бөлім	Теориялық білімдер мен дағдыларды қолдану үшін практикалық тапсырмалар, жаттығулар мен тренингтер жүргізіледі. Бұл бөлімде қатысушылар нақты оқушылармен жұмыс істеу тәсілдерін үйреніп, психологиялық диагностика мен коррекциялық жұмыстарды орындау дағдыларын қалыптастырады.
Семинарлар мен тренингтер	Мұғалімдер үшін арнайы психологиялық тренингтер мен семинарлар ұйымдастырылады. Осы уақытта олар өзара тәжірибе алмасып, әртүрлі педагогикалық мәселелерді шешу жолдарын талқылайды.

Оқу әдістері мен тәсілдері

Лекциялар	Педагогикалық психологияның негізгі тақырыптары бойынша оқытушының
-----------	--

	түсіндіруі арқылы теориялық білім беріледі.
Семинарлар	Курс барысында семинарлар өткізіліп, тыңдаушылар теориялық білімдерін талқылап, нақты жағдайлар мен мәселелерді шешу жолдарын бірге іздестіреді.
Практикалық тренингтер	Қатысушылар психологиялық әдістемелерді, диагностикалық құралдарды, педагогикалық қарым-қатынас жасау әдістерін практикада қолданады.
Рөлдік ойындар	Рөлдік ойындар мен симуляциялар арқылы тыңдаушылар оқушылармен қарым-қатынас жасаудың әртүрлі стратегияларын зерттейді
Кейс-стадидер	Реалды өмірде кездесетін педагогикалық және психологиялық мәселелерге негізделген жағдайларды талдау арқылы тыңдаушылардың шығармашылық ойлау қабілеттері дамиды.

Бағалау жүйесі

Ағымдағы бақылау- әрбір модуль бойынша білімді тексеру үшін ағымдағы бақылау жүргізіледі. Бұл бақылау сұрақтар мен тапсырмалар түрінде болады.

Практикалық тапсырмаларды орындау- қатысушылар курстың әр бөлімі бойынша практикалық тапсырмаларды орындап, өз дағдыларын тексереді.

Жоба қорғау - қатысушылар өздерінің жеке жобаларын немесе зерттеулерін қорғап, нәтижелерін ұсынады. Бұл жұмыста теориялық білімдері мен практикалық дағдыларын көрсетуі керек.

Қорытынды тестілеу - курстың соңында білім деңгейін анықтайтын қорытынды тестілеу жүргізіледі.

Оқу материалдары

Негізгі әдебиет-педагогикалық психологияның негізгі теориялары мен әдістері туралы әдебиеттер, мақалалар, монографиялар.

Қосымша әдебиет- заманауи педагогикалық психологияның жаңа бағыттары мен инновациялық әдістері туралы әдебиеттер мен зерттеулер.

Электрондық ресурстар- оқу процесін қолдау үшін арнайы веб-платформалар мен электрондық оқу құралдары, бейнемазмұндар мен онлайн курстар.

Оқыту әдістемесінің ерекшеліктері

Интерактивтілік- оқыту үдерісінде интерактивті әдістер қолданылады, мұнда тыңдаушылар белсенді қатысады, пікірталастар мен топтық жұмыстар ұйымдастырылады.

Шығармашылық тұрғыдан дамыту- қатысушылар өздерінің шығармашылық әлеуетін дамыту үшін түрлі жобалар мен тапсырмаларды орындауға ынталандырылады.

Модульді оқыту- бағдарлама бірнеше модульге бөлініп, әр модульдің тақырыбы бойынша арнайы оқу жоспары дайындалады.

Жеке жұмыс- оқушылар өз беттерімен жұмыс істеп, үй тапсырмаларын орындап, теориялық білімдерін практикамен байланыстырады.

Оқу нәтижелері мен кері байланыс

Тыңдаушылардың нәтижелерін бағалау- курс аяқталған соң тыңдаушылардың алған білімдері мен дағдыларына нақты баға беріледі.

Кері байланыс- оқу процесінде қатысушылардан үнемі кері байланыс алынып, оқу әдістемесіне қажетті өзгерістер енгізіледі.

7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету — бұл курстың тиімді іске асуын қамтамасыз ету үшін қажетті барлық материалдар мен құралдардың жиынтығын қамтиды. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету оқу процесінің сапасын арттыруға, оқушылардың теориялық және практикалық дағдыларын қалыптастыруға бағытталған. Бұл бөлімде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу үшін қолданылатын оқу-әдістемелік материалдардың барлық түрлері қарастырылады.

Оқу-әдістемелік материалдар

Оқу құралдары

Негізгі оқулықтар - ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу үшін арнайы оқулықтар мен оқу құралдары қажет. Бұл оқулықтар балалардың даму деңгейіне және оқу бағдарламасына сәйкес болуы тиіс.

Қосымша әдебиеттер - психологиялық және педагогикалық аспектілерді түсіну үшін қосымша әдебиеттер (монографиялар, ғылыми мақалалар, зерттеулер) ұсынылады.

Әдістемелік нұсқаулар - дефектолог -мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулар мен гайдтар, мысалы, балаларды бағалау, жеке оқу бағдарламаларын әзірлеу және коррекциялық жұмыстарды жүргізу бойынша.

Электрондық құралдар мен ресурстар

Цифрлық оқулықтар мен бағдарламалар - ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін арнайы әзірленген цифрлық оқулықтар мен бағдарламалар оқу процесін жеңілдетуге көмектеседі. Бұл бағдарламалар оқушыларға білім беру мен дағдыларды дамытуға, сондай-ақ олардың жеке ерекшеліктерін ескеруге бағытталған.

Мультимедиялық құралдар - видео, анимациялар, дыбыстық және көрнекі материалдар, сондай-ақ басқа да мультимедиялық ресурстар балалардың оқуға деген қызығушылығын арттырып, оқу процесін тиімді ете алады.

Дидактикалық және оқу-әдістемелік құралдар

Оқу карточкалары мен таблицалар-оқу барысында балаларға арналған карточкалар, схемалар және таблицалар қолданылуы мүмкін. Олар оқу материалының визуалды түрде берілуіне көмектесіп, баланың қабылдау қабілетін жақсартады.

Практикалық тапсырмалар - ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған жеке тапсырмалар мен жаттығулар. Бұл тапсырмалар оқу

процесін жеңілдетеді және оқу барысында баланың белсенділігін арттырады.

Оқу бағдарламасының мазмұны

Теориялық бөлім

Теориялық оқу материалдары - бұл бөлімде педагогика, психология, коррекциялық педагогика және инклюзивті білім беру теориясының негіздері ұсынылады. Мұғалімдер осы бөлімдер арқылы арнайы білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытудың принциптері мен әдістерін түсінеді.

Практикалық бөлім

Практикалық сабақтар - бұл бөлімде дефектолог-мұғалімдер үшін оқу материалын қолдану әдістемелері, балалардың дамуы мен оқу процесін түзету жұмыстары қамтылады. Мұғалімдер практикалық жұмыстарда балалардың жеке қажеттіліктеріне негізделген нақты түзету әдістерін үйренеді.

Іс-тәжірибелік жұмыстар мен тренингтер- мұғалімдердің практикалық дағдыларын дамыту үшін арнайы ұйымдастырылатын іс-тәжірибелік сабақтар мен тренингтер.

Диагностика және бағалау

Диагностикалық құралдар- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды бағалау үшін арнайы әдістемелер мен тесттер, соның ішінде психологиялық-педагогикалық диагностика тәсілдері ұсынылады.

Мониторинг- баланың оқу прогресін үздіксіз бақылау мен бағалау жүйесі. Мұнда педагог балалардың даму барысын жүйелі түрде бақылап, жеке оқу бағдарламаларын түзетуге мүмкіндік алады.

Оқу-әдістемелік құралдардың құрылымы

Оқулықтар мен оқу құралдарының мазмұны

Оқу құралдары курстың мақсаты мен міндеттеріне сәйкес әзірленеді. Әрбір бөлім нақты білім беру және тәрбиелеу мақсатына негізделеді, оның ішінде балалардың жеке қажеттіліктері мен даму ерекшеліктері ескеріледі. Әрбір тақырыптың соңында оқушылардың білімін тексеруге арналған сұрақтар мен тапсырмалар беріледі.

Әдістемелік материалдардың мазмұны

Әдістемелік материалдар мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыруға бағытталады. Әрбір әдістеме, құрал мен тәсіл баланың жеке ерекшеліктеріне сәйкес бейімделген болуы тиіс. Мұғалімдерге балалардың жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, сабақтарды дұрыс ұйымдастыру туралы нұсқаулар беріледі.

Практикалық құралдар мен әдістемелер

Оқу құралдары мен әдістемелер мұғалімдердің практикалық дағдыларын дамытуға және білім беру мен коррекциялық жұмысты дұрыс ұйымдастыруға көмектеседі. Оқушылардың қажеттіліктеріне сай әдістемелер мұғалімдерге балалардың даму деңгейін анықтап, оларға оңтайлы әдістерді қолдануға мүмкіндік береді.

Оқу процесінің ұйымдастырылуы және бағалау

Бағалау құралдары

Баланың даму прогресін бағалау үшін арнайы әдістемелер мен

құралдар қолданылады. Бұл баланың оқу қабілеті, әлеуметтік бейімделуі, мотивациясы мен басқа да аспектілерін бағалауға арналған құралдар болуы мүмкін.

Жеке оқу бағдарламаларының нәтижелерін бағалау үшін оқу нәтижелерін жүйелі түрде өлшеу, бақылау және түзету жұмыстары жүргізіледі.

Үнемі бағалау және кері байланыс

Оқу процесін тиімді ұйымдастыру үшін үнемі бағалау мен кері байланыс маңызды. Мұғалімдер балалардың даму барысын бақылап, оқу процесінің тиімділігін арттыру мақсатында қажетті түзетулер енгізеді.

Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету бойынша ұсыныстар

Оқу құралдары мен әдістемелер тек қана теориялық білім беруге емес, сонымен қатар практикалық дағдыларды дамытуға бағытталуы керек.

Оқулықтар мен әдістемелердің мазмұны балалардың психологиялық және физиологиялық қажеттіліктеріне сәйкес болуы керек.

Оқу процесінің бағалауы мен мониторингі жүйелі түрде жүргізіліп, нәтижелері оқытудың сапасын арттыру үшін қолданылады.

8. Оқу нәтижелерін бағалау

Біліктілікті арттыру бағдарламасы шеңберінде оқыту нәтижелерін бағалау материалды игеру дәрежесін айқындау, кәсіби құзыреттілікті дамыту және қатысушылардың алған білімдері мен дағдыларын өзінің педагогикалық практикасында қолдануға дайындығын айқындау мақсатында жүргізіледі. Бағалау процесі бірнеше кезеңдерді қамтиды және әртүрлі әдістер мен критерийлерді қолданады.

Бағалаудың негізгі нысандары

Аралық тестілеу оқытудың әртүрлі кезеңдерінде материалдың игерілуін тексеру үшін бағдарлама барысында жүргізіледі. Тесттер курстың негізгі тақырыптары бойынша қатысушылардың білімін тексеретін теориялық сұрақтарды қамтиды (мысалы, инклюзивті білім беру әдістері, қатар жүретін балалармен жұмыс істеу ерекшеліктері және т.б.).

Қорытынды тестілеу курстың соңында бағдарламаны меңгерудің жалпы дәрежесін бағалау үшін өткізіледі. Бұл жазбаша емтихан немесе оқу барысында алған білімдерін жинақтайтын және жүйелейтін теориялық және практикалық сұрақтардан тұратын онлайн тест болуы мүмкін.

Жобалық жұмыс-курсқа қатысушылар бірнеше бұзушылықтары бар балаға арналған жеке білім беру жоспарын әзірлеуге байланысты жобаны әзірлейді. Жобалық жұмысты бағалау қатысушылар ұсынған шешімдерді талдауды, олардың негіздемесін, сондай-ақ жобада ұсынылған әдістер мен тәсілдерді практикалық іске асыруды қамтиды.

Қысқа сабақтар (шағын іс-шаралар)-курстың әрбір тыңдаушысы инклюзивті білім беру тақырыптарына байланысты шағын сабақ немесе шағын іс-шара дайындайды және өткізеді. Мұндай сабақтарды бағалау мазмұнды бағалауды (білім беру мақсатына сәйкестігі, үйлесімділігі бар балаларға арналған материалдарды бейімдеу) және педагогикалық техниканы бағалауды (балалармен өзара әрекеттесу әдістері, бейімделген технологиялар

мен материалдарды пайдалану) қамтиды.

Өзіндік жұмыс-оқыту барысында тыңдаушыларға курс тақырыбының жекелеген аспектілерін тереңдетіп зерттеуге бағытталған өзіндік жұмыс үшін тапсырмалар беріледі. Өзіндік жұмысты бағалау тапсырмаларды орындау және ұсынылған шешімдерді талдау негізінде жүзеге асырылады.

Рефлексия және өзін-өзі бағалау

Рефлексияға арналған сауалнамалар қатысушыларға білім беру тәжірибесін түсінуге, олардың білімі мен дағдыларының деңгейін бағалауға, әрі қарай даму бағыттарын анықтауға мүмкіндік береді. Рефлексия тыңдаушыларға алған білімдерін іс жүзінде қалай қолдану керектігін түсінуге көмектеседі.

Оқу процесіне қатысуды бағалау

Қатысушылардың оқу процесіне қатысуы олардың семинарларға, практикалық сабақтарға, талқылауларға және жұмыстың басқа түрлеріне белсенді қатысуы бойынша бағаланады. Бұл тыңдаушылардың алған білімдері мен дағдыларын нақты жұмыс жағдайында қолдануға дайындығын анықтау үшін маңызды.

Бағалау критерийлері:

1. Теориялық тапсырмаларды орындау сапасы- сөйлеу қабілетінің бұзылуы бар балаларға білім берудің негізгі ұғымдарын түсінуді, бұзушылықтардың әртүрлі формалары мен олардың ерекшеліктері туралы хабардар болуды бағалау.

2. Практикалық дайындық-тыңдаушылардың бірнеше сөйлеу қабілетінің бұзылуы балаларға бейімделген білім беру жоспарларын әзірлеу және іске асыру, мамандандырылған әдістер мен тәсілдерді қолдану қабілеті.

3. Байланыс және топтық жұмыс-топта жұмыс істеу, әріптестермен қарым-қатынас жасау, тәжірибемен бөлісу және балалармен жұмыс істеудің жаңа тәсілдерін енгізу қабілетін бағалау.

4. Сөйлеу қабілетінің бұзылуы бар балалармен жұмыс істеуге дайын болу-кәсіби құзыреттілікті, оның ішінде алынған білімді инклюзивті білім беру процесін ұйымдастыру үшін қолдануға дайындық деңгейін бағалау.

5. Өз тәжірибесіне талдау жасай білу және сыни ойлау- тыңдаушылардың өз тәжірибелерін талдау, олардың іс-әрекеттерін сыни тұрғыдан бағалау және білім беру процесінде жақсартуларды ұсынылады.

Қорытынды нәтижелерді бағалау:

Оқытудың қорытынды бағасы жоғарыда сипатталған барлық критерийлерді ескере отырып жүргізіледі. Бағдарламаға қатысушылар теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар логопед-мұғалімдер практикада инклюзивті жұмыс әдістерін енгізуге практикалық дайындығын көрсетуі керек. Барлық тесттерді сәтті тапсырса, жобалық жұмыстарды, шағын сабақтарды аяқтаса және жоғары деңгейдегі белсенділік пен өзін-өзі бағалауды көрсетсе, курс қорытындысы бойынша тыңдаушылар сертификат алады.

Оқу нәтижелерін бағалау (пайыздарды пайдалана отырып)

Бағалау нысаны	Ең жоғары балл	Салмағы (%)
1. Аралық тест	30 балл	20%
2. Қорытынды тест	40 балл	30%
3. Проектная работа	50 балл	25%
4. Шағын-сабақ(шағын-іс-шара)	30 балл	10%
5. Өзіндік жұмыс	20 баллов	10%
6. Рефлексия және өзіндік бағалау	10 балл	5%

Қорытынды нәтижелерді бағалау мысалы:

Аралық тестілеу (20%): тыңдаушы 30-дан 24 ұпай жинады (80%).

Қорытынды тестілеу (30%): тыңдаушы 40-тан 35 балл жинады (87.5%).

Жобалық жұмыс (25%): тыңдаушы 50-ден 40 балл жинады (80%).

Шағын сабақтар (10%): тыңдаушы 30-дан 25 ұпай жинады (83.3%).

Өзіндік жұмыс (10%): тыңдаушы 20-дан 15 балл жинады (75%).

Рефлексия және өзін-өзі бағалау (5%): тыңдаушы 10-нан 8 ұпай жинады (80%).

Қорытынды есеп:

1. Аралық тестілеу (20%):

$$80\% \times 20 = 16 \text{ ұпай}$$

2. Қорытынды тестілеу (30%):

$$87.5\% \times 30 = 26.25 \text{ ұпай}$$

3. Жобалық жұмыс (25%):

$$80\% \times 25 = 20 \text{ ұпай}$$

4. Шағын сабақтар (10%):

$$83.3\% \times 10 = 8.33 \text{ ұпай}$$

5. Өзіндік жұмыс (10%):

$$75\% \times 10 = 7.5 \text{ ұпай}$$

6. Рефлексия және өзін-өзі бағалау (5%):

$$80\% \times 5 = 4 \text{ ұпай}$$

Қорытынды баға:

$$\text{Жалпы балл} = 16 + 26.25 + 20 + 8.33 + 7.5 + 4 = 82.08 \text{ балл}$$

Қорытынды пайыз: 82.08%.

Рейтинг:

90% және одан жоғары-тамаша

75% - 89% - жақсы

60% — 74% - қанағаттанарлық

60% — дан аз-қанағаттанарлықсыз

Бұл мысалда тыңдаушы 82.08% жинады, бұл "жақсы"бағасына сәйкес келеді.

Қорытынды:

Оқу нәтижелерін бағалау материалды игерудің сәттілігін анықтауға ғана емес, сонымен қатар тыңдаушылардың одан әрі кәсіби өсуі үшін

бағыттарды анықтауға, сондай-ақ олардың білімді нақты білім беру практикасында практикалық қолдануға деген ынтасын арттыруға көмектеседі.

Оқу нәтижелерін бағалау материалды игерудің сәттілігін анықтауға ғана емес, сонымен қатар тыңдаушылардың одан әрі кәсіби өсуі үшін бағыттарды анықтауға, олардың білімді нақты білім беру практикасында практикалық қолдануға деген ынтасын арттыруға көмектеседі. Сонымен қатар, бағалау нәтижелері тыңдаушылардың логопедиялық жұмыстарды кәсіби түрде жүргізу дағдыларын қалыптастыруға және логопедиялық коррекция мен дамыту үдерістерінде тиімді әдіс-тәсілдерді тандауға мүмкіндік береді. Оқу үдерісінде меңгерілген білімдер мен дағдылар оқытушылардың шығармашылық әлеуетін ашып, логопедтік жұмыс сапасын арттырып, білім беру жүйесіндегі инклюзивті ортаны жақсартуға оң ықпал етеді.

Бағалау нәтижелері тыңдаушылардың өз жұмысын объективті түрде бағалап, қорытындылауға мүмкіндік береді және осы білімді тәжірибеде қолдануға деген сенімін нығайтады. Қорытынды түрде, оқу бағдарламасы тыңдаушылардың кәсіби құзыреттіліктерін арттыру, жаңашыл әдіс-тәсілдер мен технологияларды меңгеру арқылы балалардың сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған жұмыстарды жоғары деңгейде орындауға көмектеседі.

9. Курстан кейінгі сүйемелдеу

Курстан кейінгі сүйемелдеу - бұл біліктілікті арттыру бағдарламасын аяқтағаннан кейін қатысушыларға олардың кәсіби дамуын қолдау мақсатында ұсынылатын әртүрлі әдістер мен қызметтердің жиынтығы. Мұндай сүйемелдеу курстың тиімділігін арттырып, қатысушыларға теориялық білімді практикада қолдануға мүмкіндік береді. Бұл кезеңде оқу процесін жалғастыру, қосымша көмек алу және алған білімді нақты жұмыс жағдайларында қолдану маңызды.

Курстан кейінгі сүйемелдеудің мақсаты

Кәсіби дағдыларды тұрақты түрде дамыту - курстың барысында алынған білім мен дағдыларды нығайту және оларды нақты жұмыс жағдайларында тиімді қолдану.

Практикалық қолдау көрсету – Курсты аяқтағаннан кейін білім алушыларға практикалық көмек көрсету, олардың мәселелерін шешуге бағытталған ұсыныстар мен кеңестер беру.

Кері байланыс алу және өзара тәжірибе алмасу - Білім алушылардың тәжірибелерімен бөлісуге, сұрақтар мен мәселелерді талқылауға арналған жағдай жасау.

Тұрақты кәсіби өсуге ынталандыру - оқытушылар мен педагогикалық қызметкерлердің кәсіби өсуін қамтамасыз ету үшін курстан кейінгі қосымша білім беру бағдарламалары мен ресурстарды ұсыну.

Курстан кейінгі сүйемелдеудің нәтижелері

-Өзара тәжірибе алмасу және кәсіби өсу-курстан кейінгі сүйемелдеу мұғалімдердің өзара тәжірибе алмасуын және жаңа идеяларды енгізуін

ынталандырады. Бұл педагогтардың кәсіби өсуіне ықпал етеді.

-Кәсіби дағдылардың жетілдірілуі-курсты аяқтағаннан кейін білім алушыларға қолдау көрсету олардың кәсіби дағдыларын әрі қарай дамытуға мүмкіндік береді. Бұл, әсіресе, арнайы білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіруге бағытталған.

Білім алушылардың ынтасы мен мотивациясын арттыру-курстан кейінгі қолдау білім алушылардың кәсіби өсуге деген ынтасын арттырады, олар өз салаларында одан әрі дамуға, жаңа білім мен тәжірибе алуға ұмтылады.

Тұрақты кәсіби қолдау-курстан кейінгі сүйемелдеу қатысушылардың жаңа әдістер мен стратегияларды меңгеруін қамтамасыз етеді, олардың кәсіби тұрғыдан үздіксіз дамуына ықпал етеді.

Осы курс тыңдаушыларын курстан кейінгі сүйемелдеуді түрлі ақпараттық-коммуникациялық құралдардың (электрондық пошта, мессенджерлер – WhatsApp, Telegram, әлеуметтік желілер – Facebook, сервистер - Google – Duo, Hangouts, Zoom және т.б.) көмегімен біліктілікті арттыру Бағдарламасын іске асыратын оқытушылар жүзеге асырады.

Оқу-әдістемелік материал интернет-платформада орналастырылады www.center-nit.kz

Курстан кейінгі сүйемелдеу әр түрлі формада жүзеге асырылады:

- жеке және топтық консультациялар түрінде (оның ішінде бейнеконференция режимінде);
- мәтіндік және бейнематериалдарды пайдалана отырып, әдістемелік және нормативтік-құқықтық сүйемелдеу;
- әдістемелік семинарлар (вебинарлар), дөңгелек үстелдер және т. б.;
- ғылыми-практикалық конференциялар.

«Дефектолог- мұғалімінің кәсіби құзыреттіліктерін дамыту: қазіргі заманғы тәсілдері мен коррекциялық жұмыстың әдістемелері» білім беру бағдарламасы бойынша курстан кейінгі сүйемелдеу формалары мен тәсілдері.

№	Іс-шаралар атауы	Пішім	Іске асыру әдістері
1	Қазақстан Республикасында білім беруді жаңғырту жағдайында педагог-психологтың кәсіби қызметін ұйымдастыру және оның мазмұны	Ғылыми-тәжірибелік конференция	Ғалым-зерттеушілерді, мектеп тәжірибешілерін, әкімшілік органдар өкілдерін қатыстыра отырып. Жыл сайын өткізу ұсынылады
2	Қашықтықтан оқыту жағдайында педагог-психолог жұмысының ерекшеліктері	Вебинар	Әдістемелік ұсынымдар жылына 2 рет
3	Педагог-психологтың ата-	Әдістемелік	Әдістемелік

	аналармен жұмысы	семинар	ұсынымдар жылына 1 рет
4	Қашықтықтан оқыту жағдайында педагог-психологтың профилактикалық қызметі	Бірлескен жариялау	Республикалық, өңірлік БАҚ Токсанына 1 рет
5	Жалпы білім беретін мектепте психологиялық-педагогикалық қолдау бағдарламасын әзірлеу	Бейнеконференция (онлайн-кеңес)	WhatsApp немесе ZOOM платформасы арқылы Айына 1 рет

10. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер:

1. Ермакова, Г. С. (2022). *«Логопедиялық диагностика және коррекция»*. Алматы: Білім.

Бұл кітапта логопедиялық диагностика мен сөйлеу бұзылыстарының әр түрлі түрлеріне арналған әдіс-тәсілдер, диагностика жүргізу және түзету әдістемелері қарастырылған.

2. Жақыпбекова, Д. Н. (2021). *«Инклюзивті білім беру: теория мен тәжірибе»*. Астана: Ұлттық білім академиясы.

Инклюзивті білім беру саласындағы жаңа нормативтік құжаттар мен ғылыми зерттеулердің жинақталған еңбегі.

3. Сағындықова, Н. Ж. (2023). *«Психолого-педагогикалық қолдау және сөйлеу бұзылыстары бар балаларды дамыту әдістері»*. Алматы: Мектеп баспасы.

Бұл басылымда психолого-педагогикалық қолдау көрсету және сөйлеу бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеу әдістері туралы жазылған.

4. Құрманғали, С. Ә. (2020). *«Цифрлық технологиялар және логопедиялық практикада қолдану әдістері»*. Алматы: Білім.

Логопедиялық жұмыста қолданылатын жаңа цифрлық технологиялар мен ресурстардың шолуы және тәжірибелік қолданылуы.

5. Жүсіпова, М. Қ. (2024). *«Қашықтан оқыту және логопедиялық коррекция»*. Алматы: ҚазҰПУ.

Бұл кітапта қашықтан оқыту үдерісінде логопедтік коррекцияны тиімді жүргізу әдістері мен цифрлық ресурстардың рөлі қарастырылған.

7. Рахметова, А. М. (2021). *«Логопедиялық терапия және балалардағы сөйлеу бұзылыстарын түзету»*. Нұр-Сұлтан: Ұлттық педагогикалық баспа.

Логопедиялық терапияның әдіс-тәсілдері, балалардағы сөйлеу бұзылыстарын түзету және білім беру ортасында бұл жұмыстарды ұйымдастыру әдістері туралы зерттеу.

8. Айтжанов, Қ. Б. (2020). *«Психологиялық қызмет және логопедтің рөлі мектеп жүйесінде»*. Қарағанды: Қарағанды университеті.

Мектеп жүйесінде психологиялық қызметтің логопедпен өзара байланысы және бұл жұмыстың негізгі аспектілері.

9. Досжанова, Б. М. (2023). *«Аутизм спектрі бұзылыстары бар*

балаларға психологиялық-педагогикалық көмек көрсету». Алматы: Қазақстан.

Аутизм спектрі бұзылыстары бар балаларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету әдістері мен тәжірибесі туралы жазылған.

10. Иманбаева, С. Т. (2022). *«Мектептегі инклюзивті білім беру және логопед жұмысының ерекшеліктері»*. Астана: Педагогика баспасы.

Мектептегі инклюзивті білім беру жүйесінде логопед жұмысының ерекшеліктері мен қиындықтарын талқылайтын оқу құралы.

11. Сейітова, К. К. (2024). *«Жеке оқыту бағдарламаларын әзірлеу және сөйлеу бұзылыстарын түзету әдістері»*. Алматы: Жоғары мектеп.

Жеке оқыту бағдарламаларын әзірлеу және бұл бағдарламалардың сөйлеу бұзылыстары бар балаларға әсері жайлы практикалық әдістемелер.

12. Гариев, Т. Р. (2020) *«Логопедиялық жұмыста қолданылатын технологиялар: жаңа әдістер мен стратегиялар»*. Алматы: Болашақ.

Логопедиялық жұмысты тиімді жүргізу үшін қолданылатын цифрлық технологиялар, жаңа әдістер мен стратегиялардың зерттеу еңбегі.

13. Петрова, Л. В. (2021). *«Коррекциялық педагогика негіздері»*. Алматы: Ұлттық кітапхана.

Коррекциялық педагогика саласындағы теориялық негіздер мен практикалық ұсыныстар.

Қосымша әдебиеттер:

1. Султанбекова, Д. Ж. (2022). *«Инклюзивті білім беру және логопедтің педагогикалық жұмысы»*. Алматы: Білім әлемі.

Инклюзивті білім беру жүйесінде логопедтің жұмысы туралы ғылыми еңбектер.

2. Айтмұхамбетова, А. М. (2023). *«Балалардағы сөйлеу бұзылыстарын түзету және терапевтік әдістер»*. Астана: Мектеп.

Балалардағы сөйлеу бұзылыстарын түзету әдістері және оларды терапевтік жолмен емдеу туралы қосымша әдебиет.

3. Лебедева, И. В. (2021). *«Цифрлық педагогика: теория мен практика»*. Нұр-Сұлтан: ҚазМУ.

Цифрлық педагогиканың теориясы мен практикалық қолданылуы туралы жаңа зерттеу жұмыстары.

4. Нұртазина, А. Б. (2024). *«Психологиялық қолдау және коррекциялық жұмыс»*. Алматы: Логопед.

Психологиялық қолдау көрсету және коррекциялық жұмыстардың тиімділігі мен әдіс-тәсілдері туралы қосымша әдебиет.